

Handleiding voor de voorzitters van de stembureaus met traditionele stemming

Verkiezing: Europees Parlement, Kamer en Gewest- en
Gemeenschapsparlamenten
Datum: 10 april 2019
Referentie: QM805/EKG/2019
Versie: 10 april 2019

Mevrouw de Voorzitster,
Mijnheer de Voorzitter,

Hierbij vindt u de handleiding voor de voorzitters van de stembureaus met traditionele stemming (met potlood en papier). Deze handleiding geeft u een chronologische beschrijving van de acties die u moet uitvoeren vóór, op en na de stemdag.

Als voorzitter van het stembureau bent u verantwoordelijk voor het bureau, de secretaris en de bijzitters. Voor geslaagde verkiezingen is het belangrijk dat u uw opdracht met zorg en verantwoordelijkheid uitvoert. De beslissingen die u neemt binnen uw stemlokaal, zijn immers onherroepelijk. U staat er natuurlijk niet alleen voor. U kunt voor begeleiding steeds terecht bij de voorzitter van het kantonhoofdbureau en de dienst Verkiezingen van de gemeente. Hun telefoonnummers kunt u noteren op pagina 4.

Neem even de tijd om nu al deze handleiding te lezen. Indien u vragen heeft, aarzel dan niet om contact op te nemen met de verantwoordelijken van het kantonhoofdbureau of met de contactpersoon vermeld in uw aanstellingsbrief.

Deze handleiding geeft u **een overzicht** van de algemene regels waaraan u zich moet houden tijdens de uitvoering van uw opdracht. Als bijlage vindt u ook:

- 1. STAPPENPLAN: een chronologisch overzicht van de acties die u en uw bureau moeten ondernemen (bijlage I);**
- 2. INRICHTING BUREAU: een document waaruit u kunt opmaken of uw stembureau op de juiste wijze ingericht is (bijlage II);**
- 3. OP TE MAKEN OMSLAGEN: Een overzicht van de diverse omslagen die zal moeten opmaken aan het einde van de stemming en de bestemming van deze omslag (bijlage III)**

Indien u meer informatie wenst, kan u volgende wettelijke bepalingen raadplegen:

1. de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement
2. de bijzondere wet en de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale Staatsstructuur (voor wat de verkiezing van het Vlaams Parlement betreft)
3. het Algemeen Kieswetboek

Deze handleiding vermeldt eveneens de formulieren die u moet gebruiken. Deze zijn gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Gelieve op te merken dat op alle formulieren waarop namen ingevuld moeten worden, elke naam en voornaam voorafgegaan moet worden door de vermelding: Mw. (Mevrouw) of M. (Mijnheer)

Opgelet:

1. de naam van een formulier voor de verkiezing van de Kamer begint met de letter **A**;
2. de naam van een formulier voor de verkiezing van het Europees Parlement begint met de letter **C**;
3. de naam van een formulier voor de verkiezing van het Vlaams Parlement begint met de letter **D**;
4. de naam van een formulier voor meerdere verkiezingen begint met de letters **ACD** (Kamer + Europees Parlement + Vlaams Parlement).

Deze handleiding, de wetteksten, formulieren en veel andere inlichtingen die nuttig zijn tijdens deze verkiezingen (verkiezingsagenda, FAQ,...) kunt u bekijken

op de website van het Departement

www.verkiezingen.fgov.be

Brussel, 10 april 2019

Pieter DE CREM
Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken

Noteer hier de telefoonnummers die nuttig kunnen zijn bij eventuele problemen :

- Gemeente :

.....

- Dienst Verkiezingen :

.....

- Kantonhoofdbureau :

.....

- Voorzitter van het kantonhoofdbureau :

.....

- Secretaris van de kantonvoorzitter :

.....

- Andere :

.....

INHOUDSTAFEL

<i>I. Vóór de stembedag.</i>	8
1. Aanwijzing van de leden van uw bureau	8
a) Uw aanwijzing	8
b) De aanwijzing van uw bijzitters en plaatsvervangende bijzitters	8
c) De aanwijzing van uw secretaris	9
2. Ontvangst van de kiezerslijsten van uw bureau	10
3. Inrichting van uw stemlokaal.	11
4. Ontvangst van de stembiljetten	16
5. Vervoer van de stembiljetten	16
<i>II. Op de stembedag</i>	17
A. Algemeenheden	17
1. Documenten die de voorzitter moet meebrengen	17
2. Ordehandhaving in uw stemlokaal en algemene voorzorgsmaatregelen	18
B. Acties voor het begin van de stemming	18
1. Vorming van het stembureau.	18
a) Controle van het stemmaterieel	18
b) Binnenlaten van de getuigen	19
c) Samenstelling van het bureau	20
d) Afleggen van de eed	20
e) Taakverdeling	20
2. Het uitpakken van de pakken met de stembiljetten en het tellen ervan.	22
3. Controle van de stembussen	22
4. Bepaling van het model van het stembiljet	22
5. Voorafgaande stemming door de leden van het bureau	24
C. De eigenlijke stemming	24
1. Opening van de stemming	24
2. Toelating van de kiezers	24
a) Toegelaten kiezers.	24
b) Niet toegelaten kiezers.	25
c) Toelatingsprocedure	26
3. Bijstand aan een kiezer	28
4. Inrichting stemhokje voor mindervalide.	28
5. Stemmen bij volmacht.	29
6. Teruggenomen stembiljetten	32
7. Einde van de stemming	33
<i>III. Na het afsluiten van de stemming</i>	34
1. Lijst bedoeld voor de betaling van het presentiegeld	34
2. Verschillende lijsten	34
a) Lijst met de afwezige kiezers	34
b) Lijst met de afwezige bijzitters	35
c) Lijst met de toegelaten kiezers	35

d) In omslagen steken	35
3. Vaststellen van het aantal kiezers	36
4. Aanstiplijsten	36
5. Stembiljetten	36
6. Opening van de stembussen	38
a) Gebruik van harmonicaomslagen	38
b) Niet-gebruik van harmonicaomslagen	38
7. Voorlezing van het proces-verbaal	39
8. Maken van de pakken	39
a) Pak A bestemd voor het stemopnemingsbureau A (verkiezing van de Kamer)	39
b) Pak B bestemd voor het stemopnemingsbureau B (verkiezing van het Vlaams Parlement)	40
c) Pak C bestemd voor het stemopnemingsbureau C (verkiezing van het Europees Parlement)	40
9. Vervoer van de stukken en pakken	41
IV. Presentiegeld, reisvergoeding en verzekeringspolis	43
1. Presentiegeld	43
2. Reisvergoeding	43
3. Verzekeringspolis	44
V. Gedragingen van uw bureau tegenover de kiezer	45
<u>BIJLAGE I</u>	48
<u>BIJLAGE II</u>	56
<u>BIJLAGE III</u>	58

Algemeen

De gelijktijdige verkiezingen van 26 mei 2019 omvatten de verkiezingen voor het Europees parlement, de Kamer van volksvertegenwoordigers en het Vlaams parlement.

Hiervoor werden drie types kieskringhoofdbureaus opgericht in elke kieskring:

- Kieskringhoofdbureau **A** voor de verkiezingen van de Kamer voor volksvertegenwoordigers
- Kieskringhoofdbureau **B** voor de verkiezingen van het Vlaams parlement
- Kieskringhoofdbureau **C** voor de verkiezingen van het Europees parlement

De kieskringhoofdbureaus worden voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, of zijn plaatsvervanger.

Elke kieskring is onderverdeeld in kantons, met een kantonhoofdplaats.

In elke kantonhoofdplaats wordt een kantonhoofdbureau opgericht.

In de kantons waar traditioneel word gestemd worden ook drie types kantonhoofdbureaus opgericht:

- Kantonhoofdbureau **A** voor de verkiezingen van de Kamer voor volksvertegenwoordigers
- Kantonhoofdbureau **B** voor de verkiezingen van het Vlaams parlement
- Kantonhoofdbureau **C** voor de verkiezingen van het Europees parlementen

De kantonhoofdbureaus worden voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, een vrederechter of zijn plaatsvervanger. Bij het uitvoeren van de kiesverrichtingen wordt hij bijgestaan door de gemeente.

In uw stembureau zal u verrichtingen uitvoeren voor de drie verkiezingen.

Sommige verrichtingen hebben betrekking op alle verkiezingen.

Andere verrichtingen zullen specifiek opgesplitst moeten worden per verkiezing.

De stembiljetten en sommige specifieke documenten voor de verkiezing van **de Kamer** zullen **wit** zijn

De stembiljetten en sommige specifieke documenten voor de verkiezing van het **Vlaams parlement** zullen **roze** zijn

De stembiljetten en sommige specifieke documenten voor de verkiezing van het **Europees parlement** zullen **blauw** zijn

I. Vóór de stembdag.

1. Aanwijzing van de leden van uw bureau

a) Uw aanwijzing

1.1. U werd aangewezen ten laatste¹ drie dagen vóór de verkiezing, d.w.z. **op donderdag 23 mei 2019**, door de voorzitter van het kantonhoofdbureau C². (Hij gebruikt hiervoor het formulier ACD/4).

Bij deze aanwijzingsbrief vindt u eveneens:

- deze handleiding die bestemd is voor de voorzitters van de stembureaus;
- een map met de formulieren die nodig zijn voor de werking van uw bureau.

1.2. Bij de aanwijzingsbrief zit ook een afscheurbaar ontvangstbewijs. Stuur dit binnen de achtenveertig uur terug naar de voorzitter van het kantonhoofdbureau C in de bijgevoegde envelop waarvoor postvrijdom geldt³.

- Als er geen envelop werd meegestuurd, mag u het ontvangstbewijs versturen met de vermelding **«Verkiezingen voor het Europees Parlement, voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers en voor het Vlaams Parlement van ...»**;
- **«Kieswet »**;
- **«Portvrijdom»**;
- **Onderaan links: «Afzender: Voorzitter van het stembureau nr. ...»**.

b) De aanwijzing van uw bijzitters en plaatsvervangende bijzitters

1.3. Eveneens ten laatste drie dagen⁴ voor de verkiezing, d.w.z. **op donderdag 23 mei 2019**, wijst de voorzitter van het hoofdbureau C tussen de kiezers van uw bureau, die kunnen lezen en schrijven, vier bijzitters en vier plaatsvervangende bijzitters aan.

---

¹ Dit is een uiterste datum.

² Dit zal in de meeste gevallen een vrederechter zijn, of zijn plaatsvervanger.

³ De briefwisseling die verstuurd wordt in uitvoering van de verkiezingswetten is portvrij.

Hun naam, voornaam en adres zullen u worden doorgegeven via het formulier ACD/7.

 Bewaar dit formulier zorgvuldig (in uw map) en breng het mee op de dag van de verkiezing. Met dit formulier zal u uw bureau kunnen samenstellen. Indien een bijzitter met een handicap zich aanbiedt, mag u deze niet discrimineren.

c) De aanwijzing van uw secretaris

1.4. U kiest zelf de secretaris van uw bureau. Hiervoor gebruikt u de bijlage bij formulier ACD/4, waarmee u bent aangewezen. Deze keuze is vrij, de enige voorwaarde die door de wet gesteld wordt, is dat de secretaris een Belgische kiezer moet zijn van de kieskring. Hij/zij hoeft dus geen kiezer te zijn van uw bureau waar het stembureau gelegen is. De secretaris mag echter geen kandidaat zijn op één van de lijsten voor de verkiezing.

 Opgelet voor het kieskanton Sint-Genesius-Rode : daar moet de secretaris een Belgisch kiezer in het kieskanton zelf zijn.

 De secretaris mag niet tussenkomen bij het nemen van beslissingen door het stembureau. Dit mogen enkel de voorzitter en de bijzitters.

 Vul de naam, de voornaam en het adres van de secretaris die u gekozen had in op het formulier ACD/7 dat de voorzitter van het kantonhoofdbureau C u doorgestuurd heeft (zie hierboven, nr. I.1.2. op bladzijde 8).

Wanneer de voorzitter van een stembureau in een faciliteitengemeente de kiezers maar in één taal kan helpen, moet hij een secretaris aanduiden die de andere taal spreekt (art. 49 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966 – gemeenten met speciale taalregeling). In een gemeente zonder faciliteiten, moeten de bureauleden altijd Nederlands spreken met de kiezers (decreet van 16 juni 1982 - Belgisch Staatsblad van 14 september 1982).

Volgens het decreet van 18 mei 1994 (Belgisch Staatsblad van 31 mei 1994) van het Vlaams Parlement houdende regeling van het taalgebruik bij de verkiezingen, zijn de taalfaciliteiten er enkel ten voordele van de kiezer en zijn ze niet van toepassing zijn voor de administratieve taken in elk kiesbureau. De communicatie tussen de

---

⁴ Dit is een uiterste datum

bureauleden, het opstellen van documenten en alle acties binnen het kiesbureau gebeuren dus uitsluitend in het Nederlands. De kiesdocumenten van het bureau zijn enkel tweetalig in het Brusselse Gewest.

2. Ontvangst van de kiezerslijsten van uw bureau

2.1. Minstens veertien⁵ dagen voor de verkiezing, ontvangt u van het College van Burgemeester en Schepenen twee exemplaren van de kiezerslijst van uw bureau. Deze twee lijsten zijn bestemd voor het aanstippen van de kiezers die gestemd hebben (zie hieronder, nr.II.2.5. op bladzijde 26).

Als deze lijst nog verandert tussen de afsluiting van de kiezerslijst van uw bureau en de verkiezingsdag (door bijvoorbeeld een overlijden), zullen deze wijzigingen u tot op de dag van de verkiezing meegedeeld worden door het College van Burgemeester en Schepenen.

1. Op de dag van de verkiezing brengt u beide kiezerslijsten van uw bureau mee, evenals de lijst met de wijzigingen (indien u deze niet hebt ontvangen op de dag van de verkiezing, neem dan onmiddellijk contact op met het kantonhoofdbureau C).

2. Voor het begin van de stemverrichtingen kan u eventueel de wijzigingen aanbrengen op de twee exemplaren van de kiezerslijst, d.w.z. bepaalde kiezers toevoegen/schrappen. Let wel op dat de schrappingen niet verward kunnen worden met de tekens voor het aanstippen van de kiezers die deelgenomen hebben aan de verkiezingen. De kiezers die toegevoegd moeten worden, worden aan het einde van de lijst vermeld.

Opmerking:

De voorzitters van de stembureaus van gemeente Heuvelland (kanton Mesen), waar de kiezers van kanton Komen-Waasten hun stemmen kunnen uitbrengen voor de verkiezing van het Europees Parlement en van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (maar niet voor de verkiezing van het Vlaams Parlement) zullen binnen dezelfde termijn de twee alfabetisch geordende kiezerslijsten ontvangen van de voorzitter van het hoofdbureau van dit kanton.

---

⁵ Indien u na de veertiende dag voor de verkiezingen werd aangesteld, zal u de lijst uiteraard pas kunnen ontvangen op de dag van uw aanstelling.

Het overzicht van de wijzigingen die op deze lijsten aangebracht dienen te worden, zullen hun doorgestuurd worden door de adjunct-arrondissementscommissaris van Moeskroen.

3. Inrichting van uw stemlokaal.

3.1. Het gemeentebestuur zal uw stembureau op voorhand inrichten en in geval van problemen kan u contact opnemen met het gemeentebestuur

U zal controleren of uw bureau ingericht en uitgerust werd overeenkomstig de wettelijke bepalingen. U vindt hieronder een volledige lijst van het nodige meubilair en materieel.

3.2. Volgend **meubilair** is noodzakelijk:

1. genoeg tafels en stoelen voor de leden van het bureau. Deze tafels moeten zo geplaatst worden dat de bureauleden de stemhokjes kunnen zien, en ook de kiezers vanaf hun binnenkomst tot hun vertrek
2. een tot vijf stemhokjes; ten minste één hokje per 150 kiezers;
3. indien nodig, schutsels die het stembureau scheiden van de wachtzaal.

Zorg ervoor dat de kiezers zich gemakkelijk doorheen het lokaal kunnen verplaatsen. Maak daarom zowel de ingang, de doorgang als de uitgang vrij van eventuele hindernissen.

3.3. Uw stembureau moet over **drie stembussen** beschikken:

1. Een eerste voor de stembiljetten van het Europees Parlement, met daarop een band blauw papier met de vermelding "*Europees Parlement*";
2. Een tweede die bestemd is voor de stembiljetten van de Kamer, met daarop een band wit papier met de vermelding "*Kamer*";
3. Een derde die bestemd is voor de stembiljetten van het Vlaams Parlement, met daarop een band roze papier met de vermelding "*Vlaams Parlement*".

1. **Controleer of de sleutels bij de stembussen zitten.**
2. **Zorg ervoor dat de bureauleden de stembussen kunnen zien en dat ze dus niet verstopt zijn achter de stemhokjes of de meubelen. Er wordt aangeraden om ze voor de tafels van de leden van het bureau te plaatsen, tussen de stemhokjes en de uitgang deur.**

3.4. Het is **verboden om te roken** in het stembureau. Er moeten dus rookverbodstekens ophangen in het stem- en wachtlokaal.

3.5. Elk stembureau moet beschikken over **volgende stempels**:

- twee datumstempels
- een stempel “heeft bij volmacht gestemd”
- een stempel “teruggenomen stembiljet”

Twee datumstempels, met zwart stempelkussen, moeten gebruikt worden:

1. de ene om de stembiljetten af te stempelen;
2. de andere om de oproepingsbrief van de kiezers af te stempelen nadat zij hun stem hebben uitgebracht (zie hieronder, nr. II.2.4. op pagina 26).

Deze stempels vermelden de naam van het kieskanton en de datum van de verkiezing.

Ze beantwoorden aan volgend model:

De **stempel “heeft bij volmacht gestemd”** moet aangebracht worden op de oproepingsbrief van elke kiezer die bij volmacht gestemd heeft voor een andere kiezer. Door dit te doen, kan een persoon niet bij volmacht kan stemmen voor meerdere kiezers, iets wat het Kieswetboek verbiedt.

Elk stembureau moet beschikken over een **stempel met de vermelding “Teruggenomen stembiljet”**.

Overeenkomstig artikel 143, tweede lid van het Kieswetboek, moet deze stempel aangebracht worden op de stembiljetten van:

1. de kiezer die, wanneer hij uit het stemhokje komt, zijn stembiljet zo openvouwt dat zijn stem bekend wordt. De voorzitter neemt dan het opgevouwen stembiljet terug, maakt het onmiddellijk onbruikbaar, en hij verplicht de kiezer opnieuw te stemmen (indien de kiezer ook dit tweede stembiljet zou openvouwen, wordt dit laatste eveneens onbruikbaar gemaakt en wordt de

- stempel “Teruggenomen stembiljet” erop aangebracht. Deze kiezer krijgt dan geen ander stembiljet meer);
2. de kiezer die door onoplettendheid zijn stembiljet beschadigt. Deze kiezer kan aan de voorzitter een ander vragen, tegen teruggave van het eerste, dat onmiddellijk onbruikbaar gemaakt wordt.
- (Zie artikel 134, derde lid, en artikel 145, eerste lid, van het kieswetboek.)

3.6. In elk stemhokje moet een rood stempotlood met een metalen kettinkje vastgemaakt zijn aan de lessenaar die bedoeld is voor de stemming.

Zorg er op de dag van de stemming voor dat de stempotloden regelmatig aangepunt worden. Controleer dus of er potloodslijpers zijn.

3.7. Wanneer de stemopneming (telling) in een ander gebouw gebeurt dan de stemming, moeten drie speciale omslagen, “harmonicaomslagen” genoemd, gebruikt worden om de stembiljetten te vervoeren. De eerste, met een blauw etiket, dient voor de stembiljetten voor de verkiezing van het Europees Parlement. De tweede, met een wit etiket, dient voor de stembiljetten voor de verkiezing van de Kamer. De derde, met een roze etiket, dient voor de stembiljetten voor de verkiezing van het Vlaams Parlement.

Wanneer de stemopneming op de zelfde plaats gebeurt als de stemming, blijven de stembiljetten in de stembussen en zijn deze harmonicaomslagen niet nodig.

3.8. Na de sluiting van het stembureau zal u een pakket moeten brengen naar de stemopnemingsbureaus A, B en C, naar de kantonvoorzitter A en naar de vrederechter.

In bijlage III vindt u een volledig overzicht van de omslagen die u moet maken aan het einde van de stemming, met de inhoud en de bestemming.

Omslagen voor de stemopnemingsbureaus:

Om de pakken te maken die voortkomen uit de stemverrichtingen en die naar het stemopnemingsbureau moeten worden gebracht, moet het bureau beschikken over **verschillende omslagen:**

- ⇒ *WITTE omslagen (of witte omslagen met witte etiket) voor het stemopnemingsbureau A (de Kamer van volksvertegenwoordigers).*

- ⇒ *ROZE omslagen (of witte omslagen met roze etiket) voor het stemopnemingsbureau B (Vlaams Parlement)*
- ⇒ *BLAUWE omslagen (of witte omslagen met blauw etiket) voor het stemopnemingsbureau C (Europees Parlement)*

Elk pakket zal volgende omslagen omvatten:

- Een omslag met de vermelding “Niet-gebruikte stembiljetten met als aantal ...”
- Een omslag met de vermelding “Van de kiezers teruggenomen stembiljetten met als aantal ...”
- Een omslag met de vermelding “Stembiljetten die werden gevonden in de stembus voor het Europees Parlement of de Kamer met als aantal... “
- Een omslag met de vermelding “Proces-verbaal van de stemverrichtingen van bureau nr....”

In zowel het pakket voor de Kamer als voor het Europees parlement hoort ook een omslag met “Kiezerslijst die diende als aanstijplijst”

Omslag voor de Vrederechter

Dit is één omslag voor alle kiesverrichtingen en omvat :

- de lijst met de afwezige kiezers (deze lijst omvat ook de kiezers die opgenomen waren op de kiezerslijst maar niet tot de stemming werden toegelaten);
- de rechtvaardiging van de afwezigen;
- de volmachten en bijgaande attesten;
- de lijst met de kiezers die toegelaten werden tot de stemming alhoewel zij niet ingeschreven waren op de kiezerslijst;
- de lijst met de afwezige kandidaat-bijzitters

☛ Omslag voor de voorzitter van het kantonhoofdbureau A (Kamer)

Een omslag om er de lijst voor de betaling van het presentiegeld in te stoppen

3.9. U controleert of volgende zaken zich in uw stembureau bevinden:

1. op de tafel, ter beschikking van de leden van het bureau, een exemplaar:

- Van het Kieswetboek;
- Van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement;

- Van het Boek I (betreffende de verkiezing van het Vlaams Parlement) van de gewone wet tot vervollediging van de federale staatsstructuur van 16 juli 1993.
2. een of meerdere rookverbodstekens.

3.10. U controleert of volgende zaken zich in **de wachtzaal** bevinden:

1. een exemplaar:

- Van het Kieswetboek;
- Van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement;
- Van het Boek I (betreffende de verkiezing van het Vlaams Parlement) van de gewone wet tot vervollediging van de federale staatsstructuur van 16 juli 1993;

2. een of meerdere rookverbodstekens;

3. een affiche met de vermelding: “Houd uw identiteitskaart en oproepingsbrief klaar a.u.b.”;

4. een affiche die de tekst van de onderrichtingen voor de kiezer bevat (evenals een versie in een groot lettertype als uw gemeente u er hiervan heeft gegeven);

5. een affiche die de tekst van de artikelen 110 en 111 en van Titel V van het Algemeen Kieswetboek bevat;

6. een exemplaar van de kiezerslijst van uw bureau.

Let erop dat de documenten zo geschikt of uitgehangen worden dat ze toegankelijk zijn voor personen die klein van gestalte zijn of zich in een rolstoel verplaatsen (zichthoogte: +/- 110 cm).

3.11. Uw bureau moet over de nodige kantoorbenodigdheden beschikken: schrijfgerei, papier, plakband, zegellak en blauw, wit en roze inpakpapier en eventueel een vergrootglas voor personen met een visueel gebrek.

3.12. U moet beschikken over volgende documenten :

1. Proces-verbaal van de stemverrichtingen – formulier ACD/12 (drie exemplaren);
2. Lijst met de afwezige kiezers – formulier ACD/13;
3. Lijst met de kiezers die hoewel ze niet opgenomen waren op de kiezerslijst, toch tot de stemming werden toegelaten – formulier ACD/14;
4. Lijst met de afwezige bijzitters (hierop vult u ook de kiezers in die op de kiezerslijst opgenomen waren, maar niet tot de stemming werden toegelaten) – bijlage bij formulier ACD/13;
5. Lijst voor de betaling van het presentiegeld van de bureauleden – bijlage bij formulier ACD/12 (twee exemplaren).

4. Ontvangst van de stembiljetten

4.1. U ontvangt de pakken met de stembiljetten (blauw voor de verkiezing van het Europees Parlement, wit voor de verkiezing van de Kamer, roze voor de verkiezing van het Vlaams Parlement) ofwel tijdens de opleiding voor de voorzitters vóór de stemming, ofwel op de dag van de stemming in het stembureau, ofwel (in zeldzame gevallen) via de post.

Open deze pakken in geen enkel geval. Ze mogen pas geopend worden op de dag van de stemming in tegenwoordigheid van het samengestelde bureau.

5. Vervoer van de stembiljetten

5.1. Vijf dagen vóór de verkiezingen laten de voorzitters van de kantonhoofdbureaus A, B en C u weten waar de stembiljetten uit uw bureau zullen worden geteld. Deze kennisgeving gebeurt met de formulieren A/17, C/23 en D/19

- 1. Als de stemopneming (telling) gebeurt in een ander gebouw en als u de stembiljetten niet zelf kunt brengen, neem dan contact op met het gemeentebestuur om overeen te komen op welke manier de stembiljetten vervoerd worden na de stemming.**
- 2. De stembiljetten moeten zonder enig tijdverlies vervoerd worden, zodat de telling zo snel mogelijk kan beginnen.**

II. Op de stemdag

Laat u tijdens de stemming leiden door het formulier ACD/12 (proces-verbaal van de verkiezing in een stembureau). Dit formulier bevat alle richtlijnen die moeten worden gevolgd bij het begin, tijdens en bij het einde van de stemming. Hou het steeds bij de hand en vul het geregeld aan naarmate bepaalde onderdelen van de stemming worden afgewerkt. Bij deze verkiezingen dient het proces-verbaal in drievoud te worden opgemaakt, één voor elke verkiezing. Er is dus een exemplaar voor de verkiezing van het Europees Parlement, een exemplaar voor de verkiezing van de Kamer en een exemplaar voor de verkiezing van het Vlaams Parlement.

A. ALGEMEENHEDEN

1. Documenten die de voorzitter moet meebrengen

1.1. Op de dag van de verkiezing, zorgt u ervoor dat u, buiten uw eigen oproepingsbrief voor de verkiezingen en uw identiteitskaart, volgende documenten meebrengt:

1.	het formulier ACD/4 waarmee u werd aangewezen als voorzitter (evenals de onderrichtingen en formulieren die hierbij gevoegd werden – zie hierboven, nr. I.1.1. op bladzijde 8)
2.	het formulier ACD/7 waarop de identiteit van de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters meegedeeld wordt (zie hierboven, nr. I.1.3. op bladzijde 8)
3.	de formulieren A/17, C/23 en D/19 die u informeren over de plaats waarnaar de stembiljetten van uw bureau vervoerd moeten worden na de stemming (zie hierboven, nr. I.5.1. op bladzijde 16)
4.	de twee exemplaren van de kiezerslijst van uw bureau en de lijsten met de wijzigingen die het gemeentebestuur heeft doorgevoerd (zie hierboven, nr. I.2.1. op bladzijde 10)
5.	de (blauwe, witte en roze) pakken met de stembiljetten die bestemd zijn voor uw bureau (zie hierboven, nr. I.4.1. op bladzijde 16)

2. Ordehandhaving in uw stemlokaal en algemene voorzorgsmaatregelen

2.1. U handhaaft de orde in het stemlokaal en in de directe omgeving daarvan. Het is dus aan u om erop toe te zien dat de orde aan de ingang van het lokaal niet verstoord wordt. In geval van problemen verwittigt u onmiddellijk de lokale politie.

Zorg er vooral voor dat het stemgeheim door de kiezers wordt gerespecteerd.

Als u vooraf overlegt met de gemachtigde van de burgemeester, kunt u beschikken over de diensten van de politie, niet enkel bij de toegangen tot de stemlokalen, maar ook, indien nodig, bij het vervoer van de stembiljetten na de verkiezing.

Zonder het verzoek van de voorzitter mag geen enkele gewapende macht geplaatst worden in het stembureau of aan de ingangen van het lokaal. De burgerlijke en militaire overheden moeten gehoorzamen aan die verzoeken.

De rechten van de voorzitter met betrekking tot de ordehandhaving in het stembureau staan vermeld in de artikelen 109,110 en 111 van het Kieswetboek.

B. ACTIES VOOR HET BEGIN VAN DE STEMMING

1. Vorming van het stembureau.

a) Controle van het stemmaterieel

1.1. Op de stemdag begeeft u zich om 7.00 uur⁶, samen met uw secretaris, naar het stembureau.

Als u nog niet de mogelijkheid hebt gehad om dit te doen, controleert u de steminrichtingen om eventuele gebreken op te lossen. (zie "Hulp bij de controle van de

---

⁶ Dit uur is een richtuur. Het kan zijn dat in uw aanwijzingsbrief een ander uur werd opgenomen, bepaald door uw kanton. Indien een ander uur werd opgenomen in uw aanwijzingsbrief, moet u zich dus op dat tijdstip begeven naar het stembureau

stemrichtingen” bijgevoegd als bijlage II). Indien nodig, neemt u contact op met de afgevaardigde van het gemeentebestuur.

b) Binnenlaten van de getuigen

1.2. Elke lijst mag vertegenwoordigd worden door één enkele getuige. Om te mogen zetelen, moeten de getuigen de brief tonen die hiervoor ondertekend werd door een van de kandidaten en medeondertekend door de voorzitter van het kantonhoofdbureau C (formulier ACD/10).

De getuigen mogen binnengelaten worden vanaf 7.45 u. en aanwezig zijn bij het vormen van het bureau. Zij mogen namelijk bezwaar uiten tegen de aanwijzing van een of meerdere kiezer(s) die opgeroepen worden om het bureau te vervullen in geval van tekort aan bijzitters.

De getuigen mogen:

- Een bezwaar uiten tegen de aanwijzing van de bijzitters;
- Vragen om de plaats van de zegel op de stembiljetten opnieuw te loten;
- Het proces-verbaal tekenen en de zegels paraferen – De aanstiplijst ondertekenen;
- De aanstiplijst en alle documenten die dienen voor de stemming onderzoeken;
- Hun bezwaren door de voorzitter laten optekenen in de processen-verbaal. **U mag niet weigeren om hun bezwaren op te tekenen.**

De getuigen mogen in geen geval:

- bepalen hoe de voorzitter zich hoort te gedragen;
- de stem van de kiezers proberen te beïnvloeden. Elke uiting van de getuigen die vergelijkbaar is met verkiezingspropaganda, is strikt verboden;
- apparaten zoals mobiele telefoons gebruiken in het lokaal;
- bij de tafel van de bijzitters blijven;
- kiezers begeleiden naar hun stemhokje;
- stembiljetten in de stembus steken;
- de verkiezingsdocumenten op een of andere manier wijzigen (behalve door hun handtekening!).

Wanneer een getuige zich hier niet aan houdt, kunt u hem een waarschuwing geven of zelfs uit het lokaal zetten, naargelang hoe erg u het voorval inschat.

Vermeld de maatregel die u hebt genomen (bijvoorbeeld het uitzettingsbevel) en de redenen hiervoor in het proces-verbaal.

c) Samenstelling van het bureau

1.3. De bijzitters worden verzocht om 7u15 aanwezig te zijn.

Het stembureau moet **ten laatste gevormd worden om kwart voor acht**. Op dit ogenblik roept u de bijzitters af, in de volgorde die bepaald wordt door de voorzitter van het kantonhoofdbureau C (zie uw formulier ACD/7).

Als één of meerdere titularissen afwezig zijn, zal u een beroep doen op een of meerdere plaatsvervangers. Als het aantal titularissen en plaatsvervangers minder dan vier is, zal u uw bureau aanvullen door één of meer aanwezige kiezers, die kunnen lezen en schrijven.

Wanneer de getuigen een bezwaar hebben tegen de aanwijzing van een aanwezige kiezer als bijzitter, vermeldt u dit in het proces-verbaal zodra het bureau samengesteld is. Het bureau doet meteen en zonder beroep uitspraak over elk bezwaar.

Vul onmiddellijk de bijlage bij formulier ACD/13 in (Lijst van de afwezige kandidaat-bijzitters) door de naam op te geven van de opgeroepen bijzitters of plaatsvervangende bijzitters:

- die zich niet aangeboden hebben;
- die zich te laat aangeboden hebben zonder wettige reden;
- die zich te laat aangeboden hebben met onvoldoende reden.

Zodra het bureau is samengesteld, moeten de kiezers, die niet moeten blijven als bijzitter of getuige, het bureau verlaten.

d) Afleggen van de eed

1.4. U laat dan de bijzitters, de secretaris en de getuigen de eed afleggen. Daarna legt u zelf uw eed af, in het bijzijn van het samengestelde bureau.

De formule van de eed is: "Ik zweer dat ik het geheim van de stemming zal bewaren".

e) Taakverdeling

1.5. Voor u het stembureau opent, regelt u welke taak ieder lid van het bureau moet uitvoeren. U zal toezien op het goede verloop van de stemverrichtingen.

Eén **bijzitter** neemt de oproepingsbrieven en de identiteitskaarten aan van de kiezers bij hun binnenkomst in het stembureau. Hij zal ook aan de kiezers vragen om hun identiteitskaart en hun oproepingsbrief klaar te houden.

Hij geeft deze door aan een **tweede bijzitter**, die het eerste exemplaar van de kiezerslijst van het bureau bij zich heeft. Nadat deze heeft nagegaan of de gegevens vermeld op de oproepingsbrief en de identiteitskaart overeenkomen met deze van de kiezerslijst, stipt hij de namen aan van de kiezers die zich aanbieden.

De **secretaris**, die in het bezit is van het tweede exemplaar van de kiezerslijst van het stembureau, stipt hetzelfde aan.

Een **derde bijzitter** stempelt de stembiljetten af met een datumstempel op de plaats die door loting werd bepaald (zie hieronder, nr. II. 4. Pagina 22-23). Hij legt telkens een zeker aantal afgestempelde stembiljetten open voor de voorzitter, maar niet te veel, om ervoor te zorgen dat er op het einde van de stemming geen te groot aantal gestempelde stembiljetten ongebruikt blijft.

De **voorzitter** gaat na of de stembiljetten niet beschreven of gemarkeerd zijn en vouwt ze voor hij ze aan de kiezer geeft. Hij overhandigt een, twee of drie stembiljetten aan de kiezer (zie hieronder, nr. II.2.6. op pagina 27) en houdt in de gaten dat deze, nadat hij zijn stem heeft uitgebracht, zijn ontvangen stembiljetten in de juiste stembus steekt.

De **laatste bijzitter** stempelt de oproepingsbrief van de kiezer af met de tweede datumstempel. Nadat deze zijn stem heeft uitgebracht en zijn stembiljet(ten) in de bus heeft gestoken, geeft hij hem zijn brief en identiteitskaart terug.

U mag uw recht als ordehandhaver van het lokaal doorgeven aan een bijzitter zodat hij de orde zou doen bewaren in de wachtzaal.

 Gewoonlijk komen de stembiljetten reeds gevouwen toe. Indien dit niet het geval is, kan u aan één van de bijzitters vragen om ze te vouwen. Dat vouwen moet als volgt gebeuren: een eerste horizontale vouw moet het bovenste gedeelte van het stembiljet op de onderste helft brengen, een tweede, verticale vouw moet dit bovenste gedeelte, waar de vakjes bovenaan de lijsten staan, aan de binnenzijde van het toegevouwen stembiljet houden.

2. Het uitpakken van de pakken met de stembiljetten en het tellen ervan.

U overhandigt aan het stembureau de pakken met de stembiljetten voor elke verkiezing. Het bureau opent ze en telt de stembiljetten voor elke verkiezing. Deze telling wordt opgenomen in het proces-verbaal.

Deze telling, die essentieel is voor de betrouwbaarheid van de daaropvolgende verrichtingen, moet met de grootste zorg uitgevoerd worden. Er wordt aangeraden om bij de telling per pak van 50 te werken en elk pak te bundelen met een elastiek. Deze werkwijze zal het gemakkelijker maken om het aantal stembiljetten te controleren tijdens de stemverrichtingen, maar ook tijdens de eindverrichtingen.

Als u op dit moment een probleem vaststelt met de stembiljetten: verkeerd opschrift, slechte papier- of afdrukkwaliteit, neem dan onmiddellijk contact op met het kantonhoofdbureau

Als u over een zeker aantal bruikbare stembiljetten van drie types beschikt, begin dan met de stemming.

Begin in geen enkel geval een gedeeltelijke stemming (enkel federaal, gewestelijk of Europees).

Als alle stembiljetten onbruikbaar zijn of de goede stembiljetten opgebruikt hebt, staak dan de stemverrichtingen tot de foutieve of beschadigde biljetten vervangen zijn in gelijk aantal.

Steek de stembiljetten in een omslag en verzegel deze voor het bureau en de getuigen.

Vermeld deze vervanging in het proces-verbaal. Herneem de verrichtingen.

3. Controle van de stembussen

U opent de drie stembussen en verzekert u ervan dat ze leeg zijn. Ze worden dan opnieuw gesloten en zullen niet meer geopend worden tijdens de stemverrichtingen.

Bij elke stembus horen twee sleutels. U bewaart er één van en geeft de andere aan de oudste bijzitter.

4. Bepaling van het model van het stembiljet

De stembiljetten moeten gestempeld worden met de stempel die de datum van de verkiezing en de naam van het stemkanton vermeldt.

Om de plaats te bepalen van de stempeling op het stembiljet, wordt geloot.

Voor deze loting gaat u als volgt te werk:

1. Neem een stembiljet dat in vieren gevouwen is;
2. Bepaal op een van de buitenzijden negen mogelijke plaatsen voor stempeling, door deze door twee horizontale en twee verticale lijnen in gelijke delen te verdelen;
3. Nummer de zo bekomen vakjes van 1 tot 9;
4. Loot een nummer van 1 tot 9; dat nummer bepaalt de plaats van de datumstempel op de aan de kiezers overhandigde stembiljetten.

De stempel moet op dezelfde plaats voor de drie soorten stembiljetten worden aangebracht. Er is dus maar één loting.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Als het bureau tijdens de stemverrichtingen beslist de plaats van de stempel te wijzigen, gaat het over tot een nieuwe loting, waarbij het nummer van het al gebruikte vakje niet opnieuw gebruikt zal worden als het weer zal uitkomen.

Bij iedere loting wordt het vakje, dat voor de stempeling aangeduid is, op het modelstembiljet met de datumstempel gestempeld; dit stembiljet wordt door de voorzitter en door de getuigen geparafeerd. Wordt de eerste plaats gewijzigd, dan duidt het nieuwe vakje het uur aan, waarop de verandering is gebeurd. Alleen om gewichtige redenen, die in het proces-verbaal worden opgenomen, mag het bureau in de loop van de verrichtingen een voorstel tot wijziging van de plaats van de datumstempel van de hand wijzen.

Het modelstembiljet van elke verkiezing (een blauw, een wit en een roze) zal bij het proces-verbaal gevoegd moeten worden, en naargelang het geval, doorgestuurd worden naar het stemopnemingsbureau A, B of C. Deze verrichting is zeer belangrijk en dient om elke poging tot fraude met stembiljetten te voorkomen.

5. Voorafgaande stemming door de leden van het bureau

Het wordt aangeraden om de bureauleden en de getuigen hun stem te laten uitbrengen voor de opening van het stembureau voor de kiezers.

De voorzitter, de secretaris en de getuigen mogen er stemmen, zelfs als ze ingeschreven zijn op de kiezerslijst van een ander bureau, op voorwaarde dat ze kiezers zijn in de kieskring (provincie) voor de verkiezing van het Vlaams Parlement. Als dat niet het geval zou zijn, moeten ze hun kiesplicht vervullen in de gemeente waar ze op de kiezerslijst staan.

C. DE EIGENLIJKE STEMMING

1. Opening van de stemming

De stemming wordt om 8 uur open verklaard.

2. Toelating van de kiezers

a) Toegelaten kiezers.

2.1. Samen met de kiezers, die ingeschreven zijn op de lijsten van de stemafdelingen, worden in het stembureau tot de stemming toegelaten:

1. De voorzitter, de secretaris en de getuigen op voorwaarde dat zij kiezers zijn in de kieskring (provincie).
2. Al wie ofwel een uittreksel kan tonen van een arrest van het Hof van Beroep of van een beslissing van het College van Burgemeester en Schepenen die zijn inschrijving op de kiezerslijst gebiedt, ofwel een attest van het College van Burgemeester en Schepenen dat bevestigt dat hij kiezer is.

De namen van de niet op de lijst ingeschreven kiezers, die tot de stemming in het stembureau werden toegelaten, vermeldt u op de twee aanstiplijsten. Bovendien voegt u deze kiezers toe op het formulier ACD/14 (de lijst met de kiezers die tot de stemming werden toegelaten, alhoewel ze niet ingeschreven waren op de kiezerslijst).

Opmerking :

De kiezers wiens kieswoonplaats in de gemeente KOMEN-WAASTEN ligt, kunnen toegelaten worden om in HEUVELLAND te stemmen voor het Europees Parlement en de Kamer van Volksvertegenwoordigers (maar niet voor het Vlaams Parlement) in één van de stembureaus die zijn aangeduid bij ministerieel besluit. Zij moeten hun speciaal vastgestelde oproepingsbrief meebrengen (art. 142bis KWB). Deze kiezers worden aangestipt op de toegezonden kiezerslijst van de gemeente van hun hoofdverblijfplaats, die werd gestuurd naar de voorzitter van hun stembureau (art.96 KWB).

b) Niet toegelaten kiezers.

2.2. Mogen, onder bedreiging van de straffen, voorzien in artikel 202 van het Kieswetboek, niet aan de stemming deelnemen, al zijn ze ingeschreven op de kiezerslijst van het stembureau:

1. De kiezers die het College van Burgemeester en Schepenen of het Hof van Beroep heeft geschrapt bij een beslissing of een arrest, waaruit een uittreksel is overgelegd;
2. De kiezers die onder toepassing vallen van een van de bepalingen van de artikelen 6 en 7 van het Kieswetboek en wier onbekwaamheid blijkt uit een stuk waarvan de afgifte bij de wet is voorgeschreven.
3. Personen die op de stemdag de stemgerechtigde leeftijd van 18 jaar niet hebben bereikt of die dezelfde dag in een ander stembureau of in een andere gemeente reeds gestemd hebben. Het bewijs hiervan wordt aangevoerd, hetzij door stukken, hetzij door de bekentenis van de belanghebbende.

Deze personen bedoeld in 1 en 2 kunt u terugvinden in de stukken die de gemeentebesturen u tot de dag van de verkiezing kunnen toesturen. Hierbij kunnen tevens personen zijn die de Belgische nationaliteit (of de nationaliteit van een lidstaat van de Europese Unie) hebben verloren of uit de bevolkingsregisters werden geschrapt en dus niet kiesgerechtigd zijn.

Voor u de stemming opent, moet u al de hierboven vermelde personen schrappen van de kiezerslijsten, waarbij u erop let dat deze doorhalingen niet kunnen worden verward met de aanstippingstekens van de kiezers die aan de stemming hebben deelgenomen.

De namen van de personen en de uitsluitingsgronden waarvoor zij niet werden toegelaten, worden genoteerd op het formulier ACD/13 (lijst van de niet opgekomen kiezers).

c) Toelatingsprocedure

2.3. Het bureau zorgt ervoor dat het aantal kiezers dat tegelijkertijd in het stemlokaal wordt toegelaten, niet groter is dan het aantal beschikbare stemhokjes. Indien nodig kan de bijzitter aan de ingang van de stemzaal staan.

2.4. Een affiche zal de kiezers vragen bij het binnentreden in het stemlokaal de oproepingsbrief en de identiteitskaart in hun hand te houden.

- 1. Het bureau mag een kiezer tot de stemming toelaten, zelfs als hij zijn oproepingsbrief vergeten heeft. De kiezer die geen oproepingsbrief bij zich heeft kan wel enkel tot de stemming toegelaten worden als zijn identiteit en zijn hoedanigheid van kiezer erkend worden door het bureau.**
- 2. De identiteit van een kiezer van een andere lidstaat van de Europese Unie kan vastgesteld worden door een ander document dan de identiteitskaart.**
- 3. Wanneer een Belgische kiezer, die officieel verblijft in het buitenland, persoonlijk komt stemmen, kan de identiteit worden aangetoond door een ander document dan de identiteitskaart.**

2.5. Als de kiezer zich aanmeldt om te stemmen, stipt de tweede bijzitter (zie hierboven, nr. II.1.5. op pagina 20) zijn naam aan op een eerste exemplaar van de kiezerslijst. De kiezer kan snel teruggevonden worden met het nummer dat hem in deze lijst is toegekend en dat eveneens vermeld staat op de oproepingsbrief.

De secretaris doet hetzelfde op het tweede exemplaar van de kiezerslijst, na nagezien te hebben of de aanduidingen op deze lijst met die van de oproepingsbrief en de identiteitskaart overeenstemmen.

In geval van twijfel, dient men zijn toevlucht te nemen tot de door het gemeentebestuur medegedeelde wijzigingen die sedert het opmaken van de kiezerslijst zijn aangebracht.

De kiezers met de nationaliteit van een andere lidstaat van de Europese Unie die zich hebben ingeschreven op de Belgische kiezerslijsten staan apart vermeld op de kiezerslijst van uw stembureau.

Opmerkingen:

Het is toegelaten, in geval van grote afwezigheden en mits akkoord van de voorzitter van het kantonhoofdbureau en de leden van het stembureau, dat een kopie van de aanstiplijst wordt bezorgd aan de vrederechter met een duidelijke aanwijzing van de letter A (voor Afwezig) voor de naam van de kiezers die hun stemplicht niet hebben vervuld. De kopie van deze aanstiplijst wordt gehecht aan het (niet ingevulde) formulier ACD/13 voor de vrederechter.

2.6. Na dit onderzoek, geeft u aan de kiezer een, twee of drie stembiljetten en houdt u voorlopig zijn oproepingsbrief en zijn identiteitskaart bij op de tafel van het bureau.

- 1. De Belgische kiezers (die in België wonen) met een WITTE oproepingsbrief ontvangen DRIE stembiljetten: een blauw voor de verkiezing van het Europees Parlement, een wit voor de verkiezing van de Kamer en een roze voor de verkiezing van het Vlaams Parlement.**
- 2. De kiezers met de nationaliteit van een andere lidstaat van de Europese Unie, met een BLAUWE oproepingsbrief, ontvangen slechts ÉÉN blauw stembiljet voor de verkiezing van het Europees Parlement.**
- 3. De Belgische kiezers (die in het buitenland wonen) met een GROENE OPROEPINGSBRIEF ontvangen TWEE STEMBIJETTEN : een wit voor de verkiezing van de Kamer en een blauw voor de verkiezing van het Europees Parlement.**
- 4. De Belgische kiezers (die in het buitenland wonen) met een GELE OPROEPINGSBRIEF ontvangen ÉÉN STEMBIJET : één wit voor de verkiezing van de Kamer.**

2.7. De kiezer gaat dan naar het stemhokje om er zijn stem uit te brengen.

De kiezer mag zoveel stemmen uitbrengen als er kandidaten zijn op de lijst van zijn keuze.

Kan hij zich vinden in de volgorde waarin de kandidaten op de door hem gekozen lijst voorkomen, dan brengt hij zijn stem alleen uit in het stemvakje bovenaan de lijst.

Als hij die volgorde wil veranderen, brengt hij één of meerdere naamstemmen uit in het stemvak dat naast de naam staat van die kandidaat of kandidaten (titularissen en/of opvolgers) van die lijst aan wie hij bij voorkeur zijn stem wil geven.

Nadat de kiezer zijn stem heeft uitgebracht in het stemhokje, toont hij u zijn toegevouwen stembiljet(ten) met de stempel aan de buitenzijde en steekt het (ze) in de

onderscheidene bussen. U zorgt ervoor dat de kiezer zijn stembiljet(ten) in de juiste stembus steekt.

2.8. De laatste bijzitter (zie hierboven, nr. II.1.5. op pagina 20) geeft hem zijn oproepingsbrief, afgestempeld met de datumstempel, en zijn identiteitskaart terug, en de kiezer zal onmiddellijk de zaal verlaten. **Het is vooral in geval van grote drukte belangrijk dat deze bijzitter erop let om de juiste identiteitskaart terug te geven aan elke kiezer.**

3. Bijstand aan een kiezer

Als de kiezer, wegens een lichamelijke, verstandelijke of sensorische beperking, niet in staat is om zich alleen naar het stembokje te begeven of om zelf zijn stem uit te brengen, staat de voorzitter hem toe zich door iemand te laten begeleiden of bij te staan. De naam van beiden wordt in het proces-verbaal vermeld.

Als een bijzitter of getuige de werkelijkheid of het belang van de aangehaalde handicap in twijfel trekt, beslist het bureau en wordt een gemotiveerde beslissing neergeschreven in het proces-verbaal.

4. Inrichting stembokje voor mindervalide.

In elk gebouw waarin één of meer stembureaus zijn ondergebracht, moet ten minste één speciaal stembokje voor kiezers met een handicap worden ingericht per vijf stembureaus⁷.

Dat hokje mag in de onmiddellijke nabijheid van de stembureaus worden geplaatst.

Er moet een stoel staan voor de kiezers die geen rolstoel gebruiken.

De kiezer die van dat speciaal ingericht stembokje gebruik wenst te maken, vraagt dit aan de voorzitter van het bureau, die hem de nodige stembiljetten overhandigt en een bijzitter of een getuige aanwijst om hem tot aan het stembokje te begeleiden.

---

⁷ krachtens het ministerieel besluit van 6 mei 1980 tot aanvulling van het ministerieel besluit van 10 augustus 1894 betreffende de kiestoestellen voor de parlements-, provincieraads- en gemeenteraadsverkiezingen (Belgisch Staatsblad van 15 mei 1980).

Nadat de kiezer er zijn stem heeft uitgebracht, steekt hij de dichtgevouwen stembiljetten in de stembussen en ontvangt hij zijn identiteitskaart en zijn naar behoren afgestempelde oproepingsbrief terug.

5. Stemmen bij volmacht.

In principe moeten de kiezers persoonlijk stemmen. Bepaalde kiezers hebben echter de toelating om een andere kiezer volmacht te geven om in hun naam te stemmen.

Hieronder vindt u een tabel waarin in de eerste kolom vermeldt staat welke kiezers bij volmacht kunnen stemmen, en in de tweede welk bewijsstuk vereist is.

1.	De kiezer die wegens ziekte of gebrekkigheid niet in staat is om zich naar het stembureau te begeven of er naartoe gevoerd te worden.	Medisch attest
2.	De kiezer die om beroeps- of dienstredenen : a) in het buitenland is opgehouden, alsook de kiezers leden van zijn gezin of van zijn gevolg die daar met hem verblijven; b) zich op de dag van de stemming in het Rijk bevindt, maar in de onmogelijkheid verkeert zich in het stembureau aan te melden.	Attest van de militaire of burgerlijke overheid of van de werkgever
3.	De kiezer die het beroep van schipper, marktkramer of kermisreiziger uitoefent en de leden van zijn gezin die met hem samenwonen.	Attest van de burgemeester
4.	De kiezer die de dag van de stemming ten gevolge van een rechterlijke maatregel in een toestand van vrijheidsbeneming verkeert.	Attest van de inrichting waar de betrokkene zich bevindt
5.	De kiezer die om redenen in verband met zijn geloofsovertuiging in de onmogelijkheid verkeert zich op het stembureau te melden.	Attest dat is afgegeven door de religieuze overheid
6.	De student die zich, om studieredenen, in de	Attest van de directie van

	onmogelijkheid bevindt zich in het stembureau te melden.	de instelling waar hij zijn studies doet
7.	De kiezer die, om andere dan de hiervoor genoemde redenen, op de dag van de stemming van zijn woonplaats afwezig is wegens een tijdelijk verblijf in het buitenland, en zich bijgevolg in de onmogelijkheid bevindt om zich in het stembureau aan te melden.	Attest van de burgemeester

De kiezer die zich in één van bovenstaande gevallen bevindt en bij volmacht wenst te stemmen ("*de volmachtgever*") mag om het even welke persoon aanwijzen die in zijn naam zal stemmen ("*de gevolmachtigde*").

Er is geen enkele bloed- of aanverwantschap vereist. De enige voorwaarde is dat de gemachtigde kiezer is.

De volmachtgever mag maar één gemachtigde aanwijzen. Dat betekent dus dat een Belgisch kiezer maar één andere Belgische kiezer mag aanwijzen als gevolmachtigde, en geen kiezer die onderdaan is van een andere lidstaat van de Europese Unie, want deze mag enkel stemmen voor de verkiezing van het Europees Parlement. Een kiezer die onderdaan is van een andere lidstaat van de Europese Unie mag wel een Belgisch kiezer aanwijzen als gevolmachtigde.

Elke gevolmachtigde mag **maar** over **één** volmacht beschikken.

De gevolmachtigde moet stemmen in het **stembureau dat werd aangeduid op de oproepingsbrief van de volmachtgever.**

Kiezers die verblijven in het buitenland:

Een Belg die officieel in het buitenland verblijft, mag ook bij volmacht stemmen in een Belgische gemeente (art. 180quater KWB). Er moet geen attest bij deze volmacht worden toegevoegd.

De Belg die in het buitenland verblijft en die bij volmacht wil stemmen in een Belgische gemeente, gebruikt een volmachtformulier, uitgereikt door de FOD Buitenlandse Zaken om een gemachtigde aan te wijzen onder de Belgische kiezers van de gemeente waar hij ingeschreven is als kiezer. Deze volmacht zal bij de oproepingsbrief van de volmachtdrager worden gevoegd.

Om ontvangen te worden om te stemmen, geeft de gevolmachtigde het volgende aan de voorzitter van het stembureau waar de volmachtgever had moeten stemmen:

1. Een **volmacht** overeenkomstig het formulier ACD/11 (of het volmachtformulier voor de Belgen die in het buitenland verblijven), waarop de verkiezing vermeld staat waarvoor deze geldig is evenals de naam, voornamen, geboortedatum en het volledig adres van de volmachtgever en de gemachtigde, en die door hen getekend is;
2. Een van de **attesten** die *hierboven* vermeld werden (geen attest voor de stemming per volmacht van de Belgen die in het buitenland verblijven).

De gevolmachtigde toont hem tenslotte zijn eigen identiteitskaart en zijn eigen oproepingsbrief, als bewijs van zijn hoedanigheid van kiezer.

U mag in geen enkel geval beslissen over de gegrondheid van een volmacht. Uw taak beperkt zich ertoe na te gaan of de gevolmachtigde in het bezit is van de documenten die voorgeschreven worden door de wet en of deze de identiteit van de gevolmachtigde en de volmachtgever bevestigt.

5.5

Als de volmachtdrager de volmacht uitoefent in zijn eigen stembureau (bv. iemand die een volmacht uitoefent voor een gezinslid dat op hetzelfde adres woont), moet er in twee stappen worden gestemd.

1. De volmachtdrager brengt eerst zijn eigen stem uit en krijgt dus eerst enkel zijn/haar stembiljetten
2. Vervolgens, nadat hij zijn eigen stembiljetten in de stembus heeft gestoken, ontvangt de volmachtdrager de nodige stembiljetten om de volmacht te kunnen uitoefenen.

Afhankelijk van de kiezerslijst en de soort oproepingsbrief geeft u volgende stembiljet(ten):

1. DRIE stembiljetten, een blauw voor de verkiezing van het Europees Parlement, een wit voor de verkiezing van de Kamer en een roze voor de verkiezing van het Vlaams Parlement als de volmachtgever een Belgische kiezer die verblijft in België is (witte oproepingsbrief = TYPE 1);
2. EEN blauw stembiljet voor de verkiezing van het Europees Parlement als de volmachtgever een kiezer is die de nationaliteit heeft van een andere lidstaat van de Europese Unie (blauwe oproepingsbrief = TYPE 2);

3. EEN wit stembiljet voor de verkiezing van de Kamer als de volmachtgever een Belgische kiezer is die verblijft in het buitenland is (volgens informatie op volmacht = TYPE 3);
4. TWEE stembiljetten: een wit stembiljet voor de verkiezing van de Kamer en een blauw stembiljet voor de verkiezing van het Europees Parlement als de volmachtgever een Belgische kiezer die verblijft in het buitenland is (volgens informatie op volmacht = TYPE 4 en TYPE 5)⁸.

Als de gevolmachtigde bij volmacht heeft gestemd, brengt u de vermelding “heeft bij volmacht gestemd” aan op zijn oproepingsbrief, met een stempel die hiervoor voorzien is (zie hierboven).

Het afstempelen van de oproepingsbrief is absoluut noodzakelijk want dit kan voorkomen dat een zelfde persoon verschillende volmachten ontvangt en verschillende keren stemt namens een andere kiezer, wat uitdrukkelijk door de wet verboden is.

De volmachten en de daarbij horende attesten, worden bij de staat van de afwezige kiezers (formulier ACD/13) gevoegd en met die staat aan de vrederechter van het kanton gezonden. De oproepingsbrief van de volmachtgever wordt afgestempeld en teruggeven aan de volmachtdrager.

6. Teruggenomen stembiljetten

Het Kieswetboek voorziet een geval waarin een stembiljet teruggenomen **moet** worden van de kiezer en een ander waarin het teruggenomen **kan** worden, op aanvraag van de kiezer.

Het stembiljet

1. **moet** teruggenomen worden indien de kiezer, bij het verlaten van het stemhokje, zijn stembiljet(ten) op zodanige wijze openvouwt dat de door hem uitgebrachte stem bekend wordt. Indien dit gebeurt, neemt de voorzitter het (de) stembiljet(ten) terug, die hij onmiddellijk onbruikbaar maakt, en verplicht hij de kiezer ertoe om opnieuw te stemmen.
2. **kan** teruggenomen worden op aanvraag van de kiezer indien deze door onoplettendheid het hem overhandigde stembiljet heeft beschadigd. In dit geval

---

⁸ Belgen die gevestigd zijn in een EU-lidstaat hebben de keuze om te kiezen voor de Kamer en het Europees parlement, of enkel voor de Kamer (indien zij ervoor kiezen hun stem voor het Europees parlement in hun land van verblijf uit te oefenen).
Belgen die buiten een EU-lidstaat zijn gevestigd moeten kiezen voor de Kamer en het Europees parlement.

kan hij er een ander vragen, tegen teruggave van het eerste, dat onmiddellijk onbruikbaar gemaakt wordt.

U stempelt de teruggenomen stembiljetten af als "Teruggenomen stembiljet" en parafeert ze.

Maak een afzonderlijk pak met deze twee categorieën van stembiljetten, want:

- hun aantal zal aangegeven worden in het proces-verbaal;
- na het afsluiten van de stemming, zullen ze in de voormelde omslagen gestopt worden (zie hieronder nr. III.5.2. op pagina 37).

7. Einde van de stemming

7.1. Het einde van de stemming is vastgesteld op 14 uur.

Na 14 uur worden alleen kiezers die zich vóór dat uur in het stemlokaal bevonden nog tot de stemming toegelaten de. U beveelt de bijzitters om niemand meer binnen te laten. Wanneer er geen kiezer meer in het stemlokaal aanwezig is, wordt de stemming gesloten verklaard nadat de voorzitter, secretaris, bijzitters en getuigen gestemd hebben, als zij dit vooraf nog niet gedaan hebben.

Voor de toepassing van de voorafgaande bepalingen, dient als stemlokaal beschouwd te worden het gebouw waar de stemming plaatsheeft en niet de ruimte waar de stemhokjes geplaatst werden en waar slechts enkele kiezers tegelijkertijd toegelaten worden.

III. Na het afsluiten van de stemming

Om niet te veel tijd te verliezen bij het afsluiten van de stemverrichtingen, maakt u het proces-verbaal - in drievoud - op tijdens het verloop van de stemming en begint u al vóór 14 uur met de telling van de teruggenomen en ongebruikte stembiljetten en met die van de afwezige kiezers en van degenen die hun stem hebben uitgebracht. Ook begint u al met de lijst van de afwezige kiezers, de lijst van de afwezige kandidaat-bijzitters en de lijst van de kiezers die tot de stemming werden toegelaten alhoewel zij niet ingeschreven waren op de kiezerslijst.

1. Lijst bedoeld voor de betaling van het presentiegeld

Laat elk van de leden van uw bureau de lijst voor de betaling van het presentiegeld (bijlage bij het formulier ACD/12 bij het proces-verbaal) in tweevoud invullen en ondertekenen.

De ambtenaren van de Vlaamse overheid die afstand doen van hun presentiegeld om een verlofdag te kunnen krijgen, vullen hun rijksregisternummer in en duiden “dienstvrijstelling” aan in de laatste kolom.

Steek een exemplaar van deze lijst in een afzonderlijke verzegelde omslag. U bezorgt deze omslag onmiddellijk na het afsluiten van de stemming aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau A.

Bewaar het tweede exemplaar zorgvuldig (dit zou nuttig kunnen zijn in geval van problemen bij de betaling van een van de leden van uw bureau).

2. Verschillende lijsten

a) Lijst met de afwezige kiezers

2.1. De bureauleden maken onmiddellijk de lijst op van de afwezige kiezers op bij middel van formulier ACD/13 aan de hand van de twee aanstiplijsten.

De kiezer die weigert de stembiljetten in ontvangst te nemen, wordt ook als afwezig beschouwd. Als een kiezer gestemd heeft voor één verkiezing en weigert te stemmen voor een andere, wordt zijn weigering om voor deze verkiezing te stemmen genoteerd.

U noteert op de lijst de datum van de verkiezingen, de naam van de gemeente, het nummer van het bureau en laat hem tekenen door al de leden van het bureau.

U voegt hieraan toe:

1. De naar de voorzitter gestuurde stukken ter rechtvaardiging;
2. De documenten met de personen die, hoewel ze op de lijst van de kiezers zijn ingeschreven, niet aan de stemming mogen deelnemen;
3. De volmachtformulieren en bijgevoegde attesten.

b) Lijst met de afwezige bijzitters

2.2. Het bureau maakt een lijst op van de afwezige bijzitters (bijlage bij formulier ACD/13) waarop de bijzitters vermeld staan die:

1. Zich niet aangeboden hebben;
2. Zich te laat aangeboden hebben zonder wettige reden;
3. Zich te laat aangeboden hebben met onvoldoende reden.

Normaal gezien kon het bureau deze lijst al opstellen na de samenstelling van het bureau (zie hierboven, nr. 1.1.3. op pagina 20).

c) Lijst met de toegelaten kiezers

2.3. Het bureau maakt tenslotte een lijst op van de kiezers die, alhoewel ze niet ingeschreven waren op de lijsten van het stembureau, toch tot de stemming werden toegelaten (formulier ACD/14).

Deze lijst kon het bureau ook reeds opstellen tijdens de verrichtingen.

d) In omslagen steken

2.4. Het bureau steekt de verschillende lijsten en hun bijlagen in een afzonderlijke omslag, die bestemd is voor de vrederechter van het kanton.

De voorzitter van het stembureau moet deze binnen de drie dagen opsturen. In de praktijk brengt hij deze omslagen de dag van de verkiezing naar het kanton, dat ze vervolgens aan de juiste personen doorstuurt.

U let erop dat de lijsten van de afwezige kiezers en bijzitters met zorg opgemaakt worden, aangezien deze gebruikt kunnen worden voor eventuele strafvervolgingen.

3. Vaststellen van het aantal kiezers

Daarna noteert het bureau het aantal kiezers volgens de aanstiplijsten in het proces-verbaal.

Dit aantal komt voort uit de som van het aantal kiezers die persoonlijk gestemd hebben en het aantal kiezers die bij volmacht gestemd hebben.

4. Aanstiplijsten

De bureauleden steken de twee aanstiplijsten, ondertekend door de leden van het stembureau die ze hebben bijgehouden en door de voorzitter, in verzegelde omslagen: een witte voor het stemopnemingsbureau A en een blauwe voor het stemopnemingsbureau C.

Opmerking:

De voorzitters van de stembureaus van HEUVELLAND, waar de kiezers van KOMEN-WAASTEN kunnen komen stemmen voor de verkiezing van het Europees Parlement en de Kamer, sturen meteen de lijsten die dienden voor het aanstippen van de kiezers, door naar de voorzitter van het kantonhoofdbureau van MESEN. Deze zal ze doorsturen naar de voorzitter van het kantonhoofdbureau van KOMEN-WAASTEN.

5. Stembiljetten

5.1. Het bureau stelt dan voor elke verkiezing het volgende vast:

1. Het aantal **neergelegde** stembiljetten :

Voor de verkiezing van het Europees Parlement is dit aantal gelijk aan het aantal **Belgische kiezers (die in België verblijven (Type 1), de kiezers die in het**

buitenland verblijven (Type 4 & 5)) en de Europese kiezers (Type 2) die persoonlijk of bij volmacht deelgenomen hebben aan de stemming.

Voor de Kamer is dit aantal gelijk aan het totale aantal **Belgische** kiezers (zowel de Belgische kiezers die in België verblijven, als de kiezers die in het buitenland verblijven **(Type 1, 3, 4 en 5)**) die persoonlijk of bij volmacht deelgenomen hebben aan de stemming.

Voor het Vlaams Parlement is dit aantal gelijk aan het aantal **Belgische** kiezers (die in België verblijven – Type 1) die persoonlijk of bij volmacht deelgenomen hebben aan de stemming.

2. Het aantal **teruggenomen** stembiljetten

3. Het aantal **niet-gebruikte** stembiljetten

Het aantal neergelegde, teruggenomen en niet-gebruikte stembiljetten, waarbij men ook het modelbiljet optelt dat gebruikt werd om de plaats van de stempeling op het stembiljet te bepalen, moet overeenstemmen met het aantal stembiljetten dat geteld werd bij de opening van de pakken.

5.2. Voor elke verkiezing steekt het bureau de van de kiezers teruggenomen stembiljetten in een afzonderlijke verzegelde omslag. Hetzelfde geldt voor de niet-gebruikte stembiljetten.

De omslagen bedoeld voor de stembiljetten voor de verkiezing van het Europees Parlement zijn blauw van kleur en zijn bestemd voor het stemopnemingsbureau C.

De omslagen bedoeld voor de stembiljetten voor de verkiezing van de Kamer zijn wit van kleur en zijn bestemd voor het stemopnemingsbureau A.

De omslagen bedoeld voor de stembiljetten voor de verkiezing van het Vlaams Parlement zijn roze van kleur en zijn bestemd voor het stemopnemingsbureau B.

6. Opening van de stembussen

a) Gebruik van harmonicaomslagen

6.1. De voorzitter laat dan de stembus openen en de inhoud ervan plaatsen in speciale zogenaamde harmonicaomslagen, zonder de stembiljetten open te vouwen of te tellen. Het bureau verzekert zich ervan dat de bus volledig leeg is.

De omslagen worden onmiddellijk gesloten en de stempels van al de leden van het bureau en, desgevraagd, van de getuigen, worden erop aangebracht. Het bureau noteert op de omslagen het nummer van het stembureau en het aantal aangestipte stemmen dat in het proces-verbaal staat opgetekend.

De bureauleden steken de stembiljetten die zich in een andere stembus bevinden dan diegene waarvoor zij bestemd zijn, in speciaal hiervoor voorziene omslagen, met de vermelding dat zij van de andere stembus komen en met opgave van hun aantal. Deze speciale omslag steken zij in de harmonicaomslag die bestemd is voor de betrokken verkiezing. Hiervan wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.

De stembussen moeten in dat geval op hun plaats gelaten worden. Zorg ervoor dat beide series sleutels erbij gevoegd zijn, de ene die u heeft bewaard en de andere die u heeft toevertrouwd aan een bijzitter.

b) Niet-gebruik van harmonicaomslagen

6.2. Bij gebrek aan harmonicaomslagen of bij stemopneming in hetzelfde gebouw laat de voorzitter de stembiljetten in de stembus. Voor hij de stembussen verzegelt, verzekert hij zich er echter van, in het bijzijn van het bureau, dat geen enkele van de stembussen stembiljetten bevat die bestemd zijn voor de andere.

De bureauleden steken de stembiljetten, die zich bevinden in een andere stembus dan die waarvoor zij bestemd waren, in de bijzondere voorziene omslagen met vermelding van herkomst en aantal. Deze bijzondere omslag steken zij in de stembus die met de betrokken stemming overeenstemt. In het proces-verbaal wordt hiervan melding gemaakt.

De stembussen worden dan verzegeld. Er wordt een papieren strook over hun gleuf aangebracht. Hierop worden het nummer van het stembureau en het aantal stemmend en vermeld zoals vermeld in het proces-verbaal.

7. Voorlezing van het proces-verbaal

7.1. Daarna leest de voorzitter het proces-verbaal voor, eventueel met vermelding van de opmerkingen die de getuigen hebben doen opnemen.

De leden van het bureau en (indien de bureauleden dit verzoeken) de getuigen, ondertekenen elk exemplaar van het proces-verbaal tijdens de vergadering.

De bureauleden steken het eerste exemplaar, waarbij het blauwe modelstembiljet gevoegd is, dat gebruikt werd om de plaats voor het aanbrengen van de stempel te bepalen, in een afgestempelde blauwe omslag die bestemd is voor de voorzitter van het stemopnemingsbureau C.

De bureauleden steken het tweede exemplaar, waarbij het witte modelstembiljet gevoegd is dat gebruikt werd om de plaats voor het aanbrengen van de stempel te bepalen, in een afgestempelde witte omslag die bestemd is voor de voorzitter van het stemopnemingsbureau A.

De bureauleden steken het derde exemplaar, waarbij het roze modelstembiljet gevoegd is dat gebruikt werd om de plaats voor het aanbrengen van de stempel te bepalen, in een afgestempelde roze omslag die bestemd is voor de voorzitter van het stemopnemingsbureau B.

8. Maken van de pakken

8.1. Het bureau maakt dan onderstaande pakken.

a) Pak A bestemd voor het stemopnemingsbureau A (verkiezing van de Kamer)

8.2. Dit pak bestaat uit volgende **WITTE** omslagen:

1.	omslag met één exemplaar van het proces-verbaal van het stembureau met daarbij gevoegd het geparafeerde modelstembiljet voor de Kamer
2.	omslag met één exemplaar van de aanstiplijst
3.	omslag met de stembiljetten voor de Kamer die van de kiezers werden teruggenomen

4.	omslag met de niet-gebruikte stembiljetten voor de Kamer
5.	harmonicaomslag met de stembiljetten voor de Kamer (waarin zich de omslag moet bevinden met de stembiljetten voor de Kamer die gevonden werden in de stembus voor het Europees Parlement of het Vlaams Parlement)

Het bureau kan de harmonicaomslag die onder 5 wordt vermeld, vervangen door de stembus. In dit geval voegt u beide sleutels (de ene die u heeft bewaard, de andere die u heeft toevertrouwd aan een bijzitter) erbij.

b) Pak B bestemd voor het stemopnemingsbureau B (verkiezing van het Vlaams Parlement)

8.3. Dit pak bestaat uit volgende **ROZE** omslagen:

1.	omslag met één exemplaar van het proces-verbaal van het stembureau met daarbij gevoegd het geparafeerde modelstembiljet voor het Vlaams Parlement
2.	omslag met de stembiljetten voor het Vlaams Parlement die van de kiezers werden teruggenomen
3.	omslag met de niet-gebruikte stembiljetten voor het Vlaams Parlement
4.	harmonicaomslag met de stembiljetten voor het Vlaams Parlement (waarin zich de omslag moet bevinden met de stembiljetten voor het Vlaams Parlement die gevonden werden in de stembus voor het Europees Parlement of de Kamer)

De harmonicaomslag die onder 4 wordt vermeld, kan vervangen worden door de stembus. In dit geval zorgt u ervoor dat beide sleutels (de ene die u heeft bewaard, de andere die u heeft toevertrouwd aan een bijzitter) erbij gevoegd worden.

c) Pak C bestemd voor het stemopnemingsbureau C (verkiezing van het Europees Parlement)

8.4. Dit pak bestaat uit volgende **BLAUWE** omslagen:

1.	omslag met één exemplaar bevat van het proces-verbaal van het stembureau met
----	--

	daarbij gevoegd het geparafeerde modelstembiljet voor het Europees Parlement
2.	omslag met één exemplaar van de aanstiplijst
3.	omslag met de stembiljetten voor het Europees Parlement bevat die van de kiezers werden teruggenomen
4.	omslag met de niet-gebruikte stembiljetten voor het Europees Parlement bevat
5.	harmonicaomslag met de stembiljetten voor het Europees Parlement bevat (waarin zich de omslag moet bevinden met de stembiljetten voor het Europees Parlement die gevonden werden in de stembus voor de Kamer of het Vlaams Parlement)

De harmonicaomslag die onder 5 wordt vermeld, kan vervangen worden door de stembus. In dit geval zorgt u ervoor dat beide sleutels (de ene die u heeft bewaard, de andere die u heeft toevertrouwd aan een bijzitter) erbij gevoegd worden.

9. Vervoer van de stukken en pakken

9.1. Nadat hij de bijzitters en de secretaris heeft ontslagen, geeft de secretaris, in het bijzijn van de getuigen die dit wensen, meteen:

	<i>Aan wie ?</i>	<i>Wat ?</i>	<i>Waar ?</i>
1.	Aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau A	De omslag met de lijst voor de betaling van het presentiegeld	In de kantonhoofdplaats
2.	Aan de voorzitter van het stemopnemingsbureau A tegen ontvangstbewijs (formulier A/21)	Het pak A bestemd voor het stemopnemingsbureau A	In de kantonhoofdplaats, op het adres dat vermeld staat in het formulier A/17
4.	Aan de voorzitter van het stemopnemingsbureau B tegen ontvangstbewijs (formulier D/23)	Het pak B bestemd voor het stemopnemingsbureau B	In de kantonhoofdplaats, op het adres dat vermeld staat in het formulier

			D/19
5.	Aan de voorzitter van het stemopnemingsbureau C tegen ontvangstbewijs (formulier C/25)	Het pak C bestemd voor het stemopnemingsbureau C	In de kantonhoofdplaats, op het adres dat vermeld staat in het formulier C/23
6.	Aan de vrederechter van het kanton	Een omslag met: <ul style="list-style-type: none"> • De lijst met de afwezige kiezers (waaronder de niet toegelaten kiezers - formulier ACD/13) en hun rechtvaardigingen • De lijst met de kiezers die, hoewel ze niet opgenomen waren op de kiezerslijst, toch tot de stemming werden toegelaten (formulier ACD/14) • De lijst met de afwezige kandidaat-bijzitters (formulier ACD/13) • De volmachten en de bijgevoegde attesten • De eventuele verantwoordingsstukken voor afwezige kiezers 	In het vredegerecht van het kanton

IV. Presentiegeld, reisvergoeding en verzekeringspolis

1. Presentiegeld

1.1. De voorzitters, bijzitters en de secretaris van de stembureaus ontvangen ieder presentiegeld. Dit presentiegeld bedraagt 28 euro.

De persoon die, hoewel hij toegelaten werd tot de voorziene eedaflegging, niet gezeteld heeft, kan geen aanspraak maken op een vergoeding.

Het bedrag van het presentiegeld moet bij helften verdeeld worden, hoe lang of zwaar het verrichte werk ook zij, wanneer de voorzitter, de bijzitter en de secretaris moeten worden vervangen tijdens de verrichtingen. Vermeld het op de bijlage bij het proces-verbaal als dit gebeurt.

1.2. Het presentiegeld wordt zo snel mogelijk op hun rekening overgeschreven door bpost.

Om de uitbetaling van het presentiegeld op de rekeningen van de leden van het kiesbureau te kunnen uitvoeren, moet de voorzitter de bijlage bij het proces-verbaal (formulier ACD/12), samen met het bureau, volledig invullen en ondertekenen. Deze bijlage wordt in dubbel exemplaar opgesteld.

De voorzitter bezorgt op de dag van de stemming onder een afzonderlijke verzegelde omslag de naar behoren ingevulde en ondertekende lijst voor de betaling van het presentiegeld aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau A (Kamer). Het dubbel van deze lijst bewaart hij zelf.

Laat elk bureaulid zorgvuldig de gegevens die hij heeft opgegeven, nakijken, in het bijzonder zijn bankrekeningnummer.

2. Reisvergoeding

2.1. De leden van de kiesbureaus hebben recht op een reisvergoeding wanneer zij zetelen in een gemeente waar zij niet in het bevolkingsregister zijn ingeschreven.

De voorzitter of de bijzitter heeft bovendien recht op een vergoeding voor de reizen die door wettelijke bepalingen zijn opgelegd en die hij met zijn eigen voertuig verricht voor de voorgeschreven overbrenging van stukken.

Het bedrag van de reisvergoeding is vastgelegd op 0,20 euro per afgelegde kilometer.

2.2. . Deze reisvergoeding kan online worden aangevraagd (cfr link op www.verkiezingen.fgov.be) . U kan eveneens het formulier ACD/15 invullen. Deze moet binnen de drie maanden na de verkiezing doorgestuurd worden naar de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, Directie van de Verkiezingen/Verplaatsingskosten, Park Atrium, Koloniënstraat 1, 1000 Brussel.

Het verschuldigde bedrag zal overgeschreven worden op de bankrekening van de schuldeiser.

**Zorg ervoor dat de schuldvordering duidelijk en volledig opgesteld is.
Controleer in het bijzonder het vermelde bankrekeningnummer.**

3. Verzekeringpolis

3.1. Er wordt eveneens een verzekeringpolis afgesloten door de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken ten voordele van de leden van de stembureaus. Die dekt:

1. de lichamelijke schade die voortvloeit uit ongevallen die de leden van de stembureaus zijn overkomen tijdens de uitoefening van hun opdracht of op de heen- en terugweg van hun hoofdverblijfplaats naar de vergaderplaats van hun bureau.
2. de burgerlijke aansprakelijkheid die voortvloeit uit de schade die door hun toedoen of schuld werd toegebracht aan derden bij de uitoefening van hun opdracht of op de heen- en terugweg van hun hoofdverblijfplaats naar de vergaderplaats van hun bureau.

V. Gedragingen van uw bureau tegenover de kiezer

5.1. In het stemlokaal bent u aan een absolute politieke onpartijdigheid gehouden bij de uitvoering van uw opdracht. U moet ervoor te zorgen dat niemand de stemming in uw lokaal kan beïnvloeden, maar ook zelf mag u geen partijdige houding innemen.

Anderzijds zal u in het voorste gelid zijn, in rechtstreeks contact met de kiezer die zijn stemrecht komt beoefenen. Uw gedrag zal de mening van de mensen over het eigenlijke stemproces beïnvloeden.

Bij de uitvoering van uw opdracht zal u dus kalm en beleefd handelen. De leden van uw bureau zullen dat ook doen.

5.2. Om gastvrij te zijn voor de kiezer, en vooral dan voor de personen die dit zouden kunnen vragen (ouderen, personen met een lichamelijke beperking...) is het belangrijk om stoelen te voorzien zodat de kiezer kan rusten vooraleer hij gaat stemmen.

Het wordt aanbevolen om parkeerplaatsen voor gehandicapten voor te behouden in de nabijheid van het stembureau en om het gebouw toegankelijk te maken voor gehandicapte kiezers. Deze aanbevelingen worden gemeld aan de gemeenten die de inrichting van uw stembureau beheren. U kan problemen op dit vlak echter steeds aangeven bij de verantwoordelijke van de gemeente.

5.3. Wat de bijstand aan de kiezer en de inrichting van het stemhokje voor gehandicapte personen betreft, verwijst ik u naar de II. C.4 pagina 28.

De voorzitter in voorrang (of bij gebrek de aangewezen bijzitter) begeleidt de ouderen die het wensen of die moeilijkheden hebben bij het uitbrengen van hun stem.

5.4. Er dient uiteraard een beleefde houding aangenomen te worden tegenover kiezers met beperkte mobiliteit of kiezers die een auditief of visueel gebrek of een mentale ziekte hebben.

Eenzijds wordt aanbevolen om hulp voor te stellen zonder aan te dringen en om vooral rechtstreeks tegen de betrokken persoon te praten, zelfs als die persoon begeleid wordt.

Anderzijds zijn er verschillende manieren om personen aan te spreken naargelang de handicap die zij hebben.

Daarom vindt u hieronder enkele raadgevingen om de relatie tussen de kiezer en in het bijzonder het lid van het gemeentebestuur dat aangewezen werd om die personen te helpen, te bevorderen.

Communiceren met een persoon die gezichtsproblemen heeft

Bij een persoon met een visueel gebrek is het aangeraden om:

- Normaal te blijven praten en zich normaal te gedragen.
- In het gesprek het gebruik van volgende woorden niet te vermijden: zien, kijken,...
- Precieze termen, beelden en vergelijkingen te gebruiken om herkenningspunten te bieden.
- Een inspanning te doen om zich in de plaats van zijn gesprekspartner te stellen.
- Zich voor te stellen aan de persoon, hem te vragen of hij hulp nodig heeft, met hem te praten en de eigen stem niet te verheffen.
- De persoon aan te kondigen dat men komt en hem te waarschuwen wanneer men vertrekt.
- Mondeling te antwoorden op zijn vragen, aangezien gebaren niet altijd opgemerkt worden.
- Hem duidelijke en precieze aanwijzingen te geven om zijn verplaatsing te vergemakkelijken (bijvoorbeeld: twee stappen naar voor, een meter van u af aan de rechterkant...).
- Zijn arm aan te bieden als de slechtziende persoon te kennen geeft dat hij hulp nodig heeft bij zijn verplaatsing.
- Moeilijkheden te verhelpen en erop te anticiperen tijdens de verplaatsing (trappen, gesloten deur...) en de verschillende keuzemogelijkheden geven als die er zijn.
- De persoon bij zijn naam te noemen wanneer men zich tot hem richt.
- Schriftelijke aanwijzingen en plannen te vermijden, maar de persoon eerder te begeleiden waarnaar hij moet gaan.
- De persoon een zekere tijd te gunnen om te reageren en zich uit te drukken.
- Zich niet te gedragen alsof men tegen een kind praat wanneer men zich tot de persoon richt.
- Korte, concrete en eenvoudige zinnen te gebruiken.

Communiceren met een persoon die een hoorprobleem heeft

Bij een persoon die lipleest, is het aangeraden om:

- Zich in een goed verlichte ruimte te plaatsen of op zo'n manier plaats te nemen dat het licht uw gezicht rechtstreeks verlicht; de hardhorige persoon zal zo beter uw lippen kunnen lezen dan wanneer u met uw rug naar de verlichting staat.
- Zich zo voor de persoon te plaatsen dat die duidelijk uw lippen kan zien.
- Te vermijden om de handen voor het gezicht te plaatsen.
- Telkens de aandacht te trekken van de persoon alvorens te praten en visueel contact te houden.
- Duidelijk en normaal te praten, niet te snel, en zonder uw articulatie en stemvolume te overdrijven.
- De zin te herformuleren indien deze niet begrepen wordt, en te vermijden om letterlijk te herhalen (sommige woorden zijn gemakkelijker te decoderen dan andere).
- Niet te aarzelen om aan de persoon te vragen om te herhalen als u hem niet goed begrepen heeft.
- Bij het geven van uitleg eerst te zeggen dat u schriftelijke informatie kunt geven indien nodig.

Communiceren met een persoon met een mentale ziekte

Bij een persoon met een mentale ziekte, is het aangeraden om:

- De tijd te laten om te reageren en zich uit te drukken.
- Zoveel mogelijk te luisteren naar de vrees en angsten van de persoon.

BIJLAGE 1
Geheugensteuntje
STAPPENPLAN
I. Aan de stemdag voorafgaande verrichtingen

1.	U wordt aangewezen door de voorzitter van het kantonhoofdbureau C <ul style="list-style-type: none"> ● Ga na of u de onderrichtingen en formulieren heeft ontvangen die nodig zijn voor de werking van uw bureau ● Stuur het ontvangstbewijs terug naar de voorzitter van het kantonhoofdbureau C 	I.1.1. op pagina 8
2.	De voorzitter van het kantonhoofdbureau C deelt u de identiteit van uw bijzitters mee	I.1.3. op pagina 8
3.	U wijst uw secretaris aan	1.4. op pagina 9
4.	De voorzitter van het kantonhoofdbureau C bezorgt u twee exemplaren van de kiezerslijsten van uw bureau <ul style="list-style-type: none"> ● De wijzigingen hieraan zullen u tot op de dag van de verkiezing meegedeeld worden door het gemeentebestuur 	2.1. op pagina 10
5.	U verzekert zich van de correcte inrichting van uw stemlokaal <ul style="list-style-type: none"> ● Neem eerst contact op met uw gemeentebestuur ● U kunt eventueel de dag vóór de verkiezing naar uw bureau gaan om de steminrichtingen te controleren 	I.3 op pagina
	Stemmaterieel : tafels, stoelen, stemhokjes, schutsels	I.3.2. op pagina 11
	Drie stembussen met een etiket dat weergeeft voor welk parlement zij stembiljetten moeten ontvangen	I.3.3. op pagina 11
	Twee ronde stempels met de naam van het kieskanton en de datum van de verkiezing	I.3.5. op pagina 12

Stempel « Heeft bij volmacht gestemd »	I.3.5. op pagina 12
Stempel « Teruggenomen stembiljet »	I.3.5. op pagina 12
Stempotloden met kettinkje <ul style="list-style-type: none"> ● Zorg ervoor dat het kettinkje lang genoeg is en dat er genoeg stempotloden in voorraad geleverd zijn ● Zorg ervoor dat er een scherper is om ze regelmatig te scherpen 	I.3.6. op pagina 13
Drie harmonicaomslagen om na de stemming de uitgebrachte stembiljetten in ontvangst te nemen	I.3.7. op pagina 13
Verschillende omslagen : <ul style="list-style-type: none"> ▶ Witte omslagen voor het pak bestemd voor het stemopnemingsbureau A ▶ Roze omslagen voor het pak bestemd voor het stemopnemingsbureau B ▶ Blauwe omslagen voor het pak bestemd voor het stemopnemingsbureau C ▶ Omslag bestemd voor de vrederechter van het kanton ▶ Omslag bestemd voor de ontvangst van de lijst om het presentiegeld te betalen 	1.3.8. op pagina 13
Wetteksten en affiches in uw stembureau <ul style="list-style-type: none"> ▶ Algemeen Kieswetboek ▶ Wet betreffende de verkiezing van het Europees Parlement ▶ Wet betreffende de verkiezing van het Vlaams Parlement ▶ Rookverbodstekens 	I.3.9. op pagina 14
Wetteksten en affiches in de wachtzaal <ul style="list-style-type: none"> ▶ Algemeen Kieswetboek ▶ Wet betreffende de verkiezing van het Europees Parlement ▶ Wet betreffende de verkiezing van het Vlaams Parlement ▶ Rookverbodstekens ▶ Affiche met de vermelding : « Houd uw identiteitskaart en oproepingsbrief klaar a.u.b. » ▶ Onderrichtingen voor de kiezer ▶ Tekst van de artikelen 110 en 111 en van Titel V van het Algemeen Kieswetboek ▶ Kiezerslijst 	I.3.10. op pagina 15

	<ul style="list-style-type: none"> • Let erop dat deze documenten toegankelijk zijn voor personen die klein van gestalte zijn of zich in een rolstoel verplaatsen. 	
	Kantoorbenodigdheden	3.11. op pagina 15
	Formulieren <ul style="list-style-type: none"> ▶ Formulier ACD/12 (in drie exemplaren) ▶ Bijlage bij formulier ACD/12 ▶ Formulier ACD/13 ▶ Bijlage bij formulier ACD/13 ▶ Formulier ACD/14 	I.3.12. op pagina 15
6.	U ontvangt de blauwe, witte en roze stembiljetten die nodig zijn voor uw bureau <ul style="list-style-type: none"> • Op grond van het etiket dat erop geplakt is, verzekert u er zich van dat deze pakken wel degelijk voor uw bureau bestemd zijn. • Open de pakken in geen enkel geval 	I.4.1. op pagina 16
7.	Vijf dagen voor de verkiezingen laten de voorzitters van de kantonhoofdbureaus A, B en C u weten: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Aan de hand van formulier A/17, naar waar de witte stembiljetten en de documenten die bestemd zijn voor het stemopnemingsbureau A vervoerd moeten worden na de stemming ▶ Aan de hand van formulier C/23, naar waar de blauwe stembiljetten en de documenten die bestemd zijn voor het stemopnemingsbureau C vervoerd moeten worden na de stemming ▶ Aan de hand van formulier D/19, naar waar de roze stembiljetten en de documenten die bestemd zijn voor het stemopnemingsbureau B vervoerd moeten worden na de stemming 	I.5.1. op pagina 16

II. Verrichtingen tijdens de stemming

1.	<p>Zorg ervoor dat u het volgende meebrengt</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Uw aanwijzingsbrief (formulier ACD/3) en de formulieren en onderrichtingen die hierbij gevoegd waren ▶ De brief van de voorzitter van kantonhoofdbureau A die u informeert over de identiteit van uw bijzitters (formulier ACD/7) ▶ De formulieren A/17, C/23 en D/19 die u informeren over de plaats waarnaar de stembiljetten van uw bureau vervoerd moeten worden na de stemming ▶ De twee exemplaren van de kiezerslijst van uw bureau en de lijst met de wijzigingen die het gemeentebestuur heeft doorgevoerd ▶ De verzegelde pakken met de stembiljetten 	I.A.1.1. op pagina 17
2.	<p>Wees om 7.00 u. aanwezig met uw secretaris Zo kan u indien nodig de gebreken verhelpen in de inrichting van uw bureau.</p>	II.B.1.1. op pagina 18
3.	<p>Om 7.45 u. laat u de getuigen binnen</p>	II.B. 1.2. op pagina 19
4.	<p>Om ten laatste 7.45 u. begint u met de vorming van uw bureau</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Indien nodig zal u de afwezigheid van een of meerdere titularissen opvangen door een beroep te doen op een of meerdere plaatsvervangers. ● Als het aantal titularissen en plaatsvervangers minder dan vier is, zal u uw bureau aanvullen door één of meer aanwezige kiezers, die kunnen lezen en schrijven. ● U vult de bijlage bij formulier ACD/13 in (lijst van de afwezige bijzitters). 	II.B.1.3. op pagina 20
5.	<p>De eed wordt afgelegd</p> <ul style="list-style-type: none"> ● De leden van het bureau en de getuigen leggen de eed af in uw handen. ● U legt de eed af voor het samengestelde bureau. 	II.B.1.4. op pagina 20
6.	<p>U verdeelt de taken onder de leden van uw bureau</p>	II.B.1.5. op pagina 20-21

7.	U opent de pakken met de stembiljetten en telt ze	II.B.2 op pagina 22
8.	U verzekert zich ervan dat de stembussen leeg zijn en sluit ze opnieuw. U bewaart één van de sleutels en vertrouwt de andere toe aan de oudste bijzitter	II.B.3 op pagina 22
9.	U bepaalt door loting de plaats van de datumstempel op de stembiljetten	II.B.4 op pagina 22-23
10.	De leden van uw stembureau, de getuigen en uzelf stemmen <ul style="list-style-type: none"> ● De leden van het bureau, de getuigen en uzelf mogen enkel stemmen in het stembureau als u kiezers bent van de kieskring voor de verkiezing van het Vlaams Parlement. 	II.B.5 op pagina 24
11.	U opent de stemming om 8 uur.	II.C.1.5. op pagina 204
	Naast de kiezers die ingeschreven zijn op de lijst van uw bureau, kunnen ook andere personen toegelaten worden tot de stemming, hoewel zij niet op die lijst ingeschreven zijn <ul style="list-style-type: none"> ● U vermeldt hen op de twee aanstiplijsten en op het formulier ACD/14 	II.C.2.1. op bladzijde 24
	Bepaalde personen die op de kiezerslijst van uw bureau ingeschreven zijn, worden toch niet toegelaten tot de stemming <ul style="list-style-type: none"> ● Een aantal van deze personen staan vermeld op de lijsten met de wijzigingen die aangebracht dienen te worden in de kiezerslijst, die u werden doorgestuurd door het gemeentebestuur ● U schrapt deze personen van de twee aanstiplijsten en vermeldt hen op het formulier ACD/13 	II.C.2.2. op pagina 25
12.	U laat slechts tegelijkertijd het aantal kiezers in het stemlokaal dat gelijk is aan het aantal stemhokjes	II.C.2.3. op pagina 26
13.	De kiezers tonen hun oproepingsbrief en hun identiteitskaart, die ze klaar houden	II.C.2.4. op pagina 26
14.	Hun naam wordt aangestipt op de twee exemplaren van de kiezerslijst	II.C.2.5. op pagina 26

15.	<p>U geeft hun één of drie stembiljetten</p> <ul style="list-style-type: none"> ● De Belgische kiezers (die in België verblijven) ontvangen een blauw, een wit en een roze stembiljet. Deze kiezers hebben een witte oproepingsbrief (Type 1). ● De kiezers met de nationaliteit van een andere lidstaat van de Europese Unie ontvangen slechts één blauw stembiljet. Deze kiezers hebben een blauwe oproepingsbrief (Type 2). ● De Belgische kiezers (die in het buitenland verblijven) die een gele oproepingsbrief hebben ontvangen (Type 3) : ze ontvangen een wit stembiljet ● De Belgische kiezers (die in het buitenland verblijven) die een groene oproepingsbrief hebben ontvangen (Type 4 & 5) : ze ontvangen een blauw stembiljet en een wit stembiljet. 	II.C.2.6. op pagina 27
16.	De kiezer brengt zijn stem uit en steekt zijn stembiljet(ten) in de juiste stembus.	II.C.2.7. op pagina 27
17.	U geeft de kiezer zijn identiteitskaart en oproepingsbrief terug die afgestempeld werd met de datumstempel	II.C.2.8. op pagina 28
18.	<p>Indien een kiezer bij volmacht stemt, zal u ervoor zorgen dat hij u het volgende afgeeft:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Een volmachtformulier dat naar behoren werd ingevuld en ondertekend door de volmachtgever en de gemachtigde; ▶ Een bewijsstuk (het is niet het geval voor de stemming per volmacht van de Belgen die in het buitenland verblijven); ▶ Zijn identiteitskaart; ▶ Zijn oproepingsbrief. <p>Naast zijn stembiljet(ten) indien hij ook in uw bureau stemt, geeft u hem het of de stembiljet(ten) af waarop hij zal stemmen in naam van zijn volmachtgever.</p> <p>Nadat hij gestemd heeft, brengt u naast de datumstempel, indien hij persoonlijk in uw bureau heeft gestemd, de vermelding « heeft bij volmacht gestemd » aan op zijn oproepingsbrief</p>	II.C.5. op pagina 29
19.	De stemming wordt om 14 uur afgesloten.	II.C.7.1. op

III. Na het afsluiten van de stemming

1.	<p>Laat de lijst voor de betaling van het presentielijst in tweevoud zorgvuldig invullen en ondertekenen.</p> <p>Stop een exemplaar in de daartoe bestemde omslag die bestemd is voor de voorzitter van het kantonhoofdbureau A. Bewaar het tweede exemplaar.</p>	III.1. op pagina 34
2.	<p>Maak het volgende op :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ De lijst met de afwezige kiezers (formulier ACD/13); ▶ De lijst met de afwezige bijzitters (bijlage bij formulier ACD/13); ▶ De lijst met de kiezers die tot de stemming werden toegelaten, alhoewel ze niet ingeschreven waren op de kiezerslijst van het stembureau (formulier ACD/14). <p>Steek ze, samen met de volmachten en bewijsstukken, in de omslag die bestemd is voor de vrederechter van het kanton.</p>	III.2.1. , 2.2. , 2.3. en 2.4. op pagina 34-35
3.	Op grond van de aanstiplijsten stelt u het aantal kiezers vast	III.3. op pagina 36
4.	Laat de twee exemplaren van de aanstiplijsten ondertekenen en steek ze in de omslagen die hiervoor bedoeld zijn.	III.4. op pagina 36
5.	<p>Stel voor elke verkiezing het volgende vast:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Het aantal neergelegde stembiljetten; ▶ Het aantal teruggenomen stembiljetten; ▶ Het aantal niet-gebruikte stembiljetten. <p>Steek de teruggenomen en niet-gebruikte stembiljetten in de omslagen die hiervoor bedoeld zijn.</p>	III.5. op pagina 36-37
6.	<p>Open de stembussen en steek de inhoud ervan in harmonicaomslagen. Steek de stembiljetten die teruggevonden zijn in de foute stembus in een bijzondere omslag. Steek deze in de harmonicaomslag. Sluit de harmonicaomslagen. Kleef er een etiket op met het nummer van uw stembureau en het aantal stembiljetten dat deze bevatten.</p>	III.6. op pagina 38

	<p>Indien geen gebruik gemaakt wordt van harmonicaomslagen, open dan de stembussen en controleer hun inhoud.</p> <p>Steek in een bijzondere omslag de stembiljetten die in de verkeerde stembus gevonden werden. Steek deze omslag in de juiste stembus.</p> <p>Verzegel de stembussen. Kleef een papieren strook over hun gleuf waarop het nummer van het stembureau en het aantal stembiljetten dat zij bevatten, vermeld worden.</p>	
7.	Laat het proces-verbaal lezen en ondertekenen.	III.7.1. op pagina 39
8.	<p>Maak zorgvuldig de verschillende pakken</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Pak bestemd voor het stemopnemingsbureau A; ▶ Pak bestemd voor het stemopnemingsbureau B; ▶ Pak bestemd voor het stemopnemingsbureau C. ▶ 	III.8.1. - 8.4. op pagina 39 tot 40
9.	<p>Ontsla de leden van uw bureau en stuur onverwijld het volgende door</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ <u>Aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau A</u>: de omslag met de lijst voor de betaling van het presentiegeld; ▶ <u>Aan de voorzitter van het stemopnemingsbureau A</u>: het pak bestemd voor zijn stemopnemingsbureau. ▶ <u>Aan de voorzitter van het stemopnemingsbureau B</u>: het pak bestemd voor zijn stemopnemingsbureau. ▶ <u>Aan de voorzitter van het stemopnemingsbureau C</u>: het pak bestemd voor zijn stemopnemingsbureau. <p>Voor de adressen wendt u zich tot de formulieren A/17, C/23 en D/19 die u ontvangen heeft vóór de stemming.</p>	9.1. op pagina 41

BIJLAGE II

HULP BIJ DE CONTROLE VAN DE STEMINRICHTINGEN

Met dit document kunt u controleren of uw bureau correct ingericht is.

Duid naargelang u nakijkt het materieel aan waarvan u vaststelt dat het aanwezig is. Richt u onmiddellijk tot het gemeentebestuur om de gebreken die u vastgesteld zou hebben, te verhelpen.

1. Stemmeubilair

- Genoeg tafels en stoelen voor de leden van het bureau
- Schutsels die het stembureau scheiden van de wachtzaal
- Stemhokjes met lessenaars
- Aan elke lessenaar een stempotlood met een kettinkje

2. Stemmaterieel

- Drie stembussen met een strook papier met daarop de vermelding "Europees Parlement", "Kamer" of "Vlaams parlement"
- Twee ronde stempels met daarop de datum van de verkiezing en de naam van het kieskanton
- Een stempel «*Heeft bij volmacht gestemd*»
- Een stempel «*Teruggenomen stembiljet*»
- Blauwe omslagen met de vermelding:
  - Niet-gebruikte stembiljetten
  - Teruggenomen stembiljetten
  - Stembiljetten voor het Europees Parlement die werden gevonden in de stembus van de Kamer of het Vlaams Parlement
  - Proces-verbaal van de kiesverrichtingen
  - Kiezerslijst die diende om aan te stippen
- Witte omslagen met de vermelding:
  - Niet-gebruikte stembiljetten
  - Teruggenomen stembiljetten
  - Stembiljetten voor de Kamer die werden gevonden in de stembus van het Europees Parlement of het Vlaams Parlement

- Proces-verbaal van de kiesverrichtingen
- Kiezerslijst die diende om aan te stippen
- Roze omslagen met de vermelding:
  - Niet-gebruikte stembiljetten
  - Teruggenomen stembiljetten
  - Stembiljetten voor het Vlaams Parlement die werden gevonden in de stembus van het Europees Parlement of van de Kamer
  - Proces-verbaal van de kiesverrichtingen
- Omslag bestemd voor de Vrederechter van het kanton met verschillende documenten (lijsten en bewijsstukken)
- Omslag bestemd om er de lijst voor de betaling van het presentiegeld in te stoppen
- Stempotloden in voorraad en scherper
- Diverse benodigdheden (schrijfgerief, papier, plakband, zegellak, inpakpapier...)

3. Wetteksten en affiches

- In het stembureau:
  - Algemeen Kieswetboek
  - Wet betreffende de verkiezing van het Europees Parlement
  - Wet betreffende de verkiezing van het Vlaams Parlement
  - Rookverbodstekens
- In de wachtzaal:
  - Algemeen Kieswetboek
  - Wet betreffende de verkiezing van het Europees Parlement
  - Wet betreffende de verkiezing van het Vlaams Parlement
  - Rookverbodstekens
  - Affiche met de tekst van de onderrichtingen voor de kiezer
  - Affiche met de tekst van de artikelen 110 en 111 en van Titel V van het Algemeen Kieswetboek
  - Exemplaar van de kiezerslijst

BIJLAGE III

OVERZICHT OMSLAGEN EN INHOUD

PAKKET aan: Vrederechter van kanton van uw gemeente:

- de lijst van de afwezige kiezers;
- de verantwoordingen van de afwezigheden;
- de volmachten en bijgaande attesten;
- de lijst van de kiezers die niet op de kiezerslijst ingeschreven zijn, maar tot de stemming toegelaten zijn;
- de lijst van de «kandidaat-bijzitters» die zich niet aangeboden hebben;

WIT PAKKET aan: de voorzitter van het stemopnemingsbureau A (Kamer), met diverse afzonderlijke omslagen:

- een omslag voor één exemplaar van het proces-verbaal van de stemverrichtingen met vermelding van het van het bureau nr....
- Een omslag met de vermelding “Niet-gebruikte stembiljetten met als aantal ...”
- Een omslag met de vermelding “Van de kiezers teruggenomen stembiljetten met als aantal ...”
- Een omslag met de vermelding “Stembiljetten die werden gevonden in de stembus voor het Europees Parlement of het Vlaams Parlement met als aantal...
“
- Een exemplaar van de aanstiplijst

ROOS PAKKET aan: de voorzitter van het stemopnemingsbureau B (Vlaams Parlement), met diverse afzonderlijke omslagen:

- een omslag voor één exemplaar van het proces-verbaal van de stemverrichtingen met vermelding van het van het bureau nr....
- een omslag met de vermelding “Niet-gebruikte stembiljetten met als aantal ...”

- een omslag met de vermelding “Van de kiezers teruggenomen stembiljetten met als aantal ...”
- een omslag met de vermelding “Stembiljetten die werden gevonden in de stembus voor het Europees Parlement of de Kamer met als aantal... “

BLAUW PAKKET aan: de voorzitter van het stemopnemingsbureau C (Europees Parlement), met diverse afzonderlijke omslagen:

- een omslag voor één exemplaar van het proces-verbaal van de stemverrichtingen met vermelding van het van het bureau nr....
- een omslag met de vermelding “Niet-gebruikte stembiljetten met als aantal ...”
- een omslag met de vermelding “Van de kiezers teruggenomen stembiljetten met als aantal ...”
- een omslag met de vermelding “Stembiljetten die werden gevonden in de stembus voor het Vlaams Parlement of de Kamer met als aantal... “
- een exemplaar van de aanstiplijst

OMSLAG aan: de voorzitter van het kantonhoofdbureau A

De lijst voor de betaling van de presentiegelden